

Bharati Vidyapeeth's

NEW LAW COLLEGE, SANGLI

Bharati Vidyapeeth Bhavan, Rajwada Chowk, Sangli- 416 416

Phone : 0233-2377256, FAX: 0233-2326372, Please Visit our Website- www.bharatividyaapeeth.edu

E-Mail : bvnics@yahoo.co.in, nicsangli@bharatividyaapeeth.edu

Editor : Dr. Pooja Narwadkar

Executive Editor : Prof. Smita Adimani

AVE **NEWS**
COLLEGE MAGAZINE

Year - 2019-20

▶ Hon. Dr. Rashmi Oza and dignitaries Inaugurating National Seminar by Watering the Plant.

▶ Principal Dr. Pooja Narwadkar felicitating Dr. Bhagyashree Deshpande

▶ Hon. Dr. Rashmi Oza delivering keynote address

Our Inspiration

Hon'ble Dr. Patangrao Kadam

M.A, L.L.B., Ph.D.

**Founder Chancellor,
Bharati Vidyapeeth University, Pune**

Our Support , Guide , Philosopher & Dynamic Leader

Hon' ble Dr. Vishwajeet Kadam

B.E.,M.B.A.,Ph.D

**Secretary,
Bharati Vidyapeeth, Pune
State Minister,
Social Justice & Special Assistance Department**

College and Facilities

Bharati Vidyapeeth's New Law College, Sangli, has been accredited with a **CGPA of 3.11 with A Grade** in the first cycle of NAAC accreditation, is one of the units of Bharati Vidyapeeth, Pune affiliated to Shivaji University Kolhapur. It was established in the year 1997 with the object of providing legal professionals and social engineers to fulfill the dream of '*Social Transformation through Dynamic Education*' of Hon'ble Dr. Patangrao Kadam, Founder of Bharati Vidyapeeth, Pune and the Chancellor of Bharati Vidyapeeth University, Pune.

Sangli is an important city in the State of Maharashtra, having a wide network of private businesses, trade centers, wide government and co-operative sectors. This has led to an increasing demand for legal experts and professionals. The factor such as consumerism, increased awareness of legal rights has resulted into the need for responsible advocacy. The college has been working to meet demand of society and students desirous of studying law, to bring the dynamic knowledge of law within the reach of common man and thereby to bring social transformation.

In a short span, college has taken meticulous efforts to prove its distinct image as innovative institution imparting legal education. From very inception, the college has won the appraisal of students, parents, and legal luminaries as premier legal institution in Shivaji University, Kolhapur. The college has progressed in every perspective of legal education. The list of star alumni show the contribution of the college in national development.

Initially in 1997, the college commenced the Under-Graduate Three Years Law course (LL.B.). The Five Years Law Course with the increasing demand for post higher secondary education was started with the recognition of Government of Maharashtra and approved by the apex body Bar Council of India in 2001-02. Recently the college has also made available few short term courses in collaboration with Adult and Continuing Education Department, Shivaji University Kolhapur.

The college with its salient features such as enriched library with internet and other facilities, well qualified staff, Intensive study programs, innovative teaching methods, remedial coaching and short term courses, social commitment through extension activities has achieved remarkable status.

- VISION -

***Quality Legal Education for Professional Competencies
and Social Transformation***

- MISSION -

***Imparting quality and value based legal
education to nurture students with
Advocacy skills, ethics and Social orientation***

OBJECTIVES:

- a) To maintain quality, encourage and achieve excellence in legal education.
- b) To provide competent legal professionals to the society.
- c) To make students conversant with the administration of justice
- d) To inculcate values amongst students to play an important role in nation building.
- e) To make consistent efforts to spread legal awareness and provide free legal aid, advice to the society at large.
- f) To provide and enhance access to knowledge of law for the underprivileged sections of the society.

Editorial...

Dear All,

From almost last five months we all are talking and thinking nothing but only about corona virus. Nearly, all the other reports have been ignored as unnoticeable. The administrations all over the globe are struggling to check the fatal pandemic. Moreover, a pall of uncertainty and fear has descended upon the world. Every sphere of the life has undergone sea changes because of the unprecedented lockdowns or stern restrictions.

A heightened awareness of the importance of hygiene, of respecting public health protocols has acquired central place in everyday life. Although our lives will never be the same again, but still I hope some good will come out of this crisis too.

We are proud that even in this deadly situation our strong teams of teaching and non-teaching staff members who are meticulously trained, dedicated and committed towards their responsibilities are working hard for student's welfare.

I am happy to let you know that in this academic year our students excelled in examination results and performance in competitions. We, all are relentlessly working hard with the vision, of Quality legal education for professional competencies and for social transformation.

I express special thanks to editorial board for their innovative contribution for this Edition of Magazine. We have to restore ourselves to daily routine and work together to come out from this situation.

Thank You,

Dr. Pooja Narwadkar
Principal,
BV's New Law College, Sangli

National Research Poster Competition & National Draftsman Competition

National Research Poster Competition & National Draftsman Competition was organised by the college on Thursday 5th March 2020. This competition was organised with the object to provide a platform to students of law to sharpen their minds, to develop their skills and showcase their legal knowledge. This was first endeavor of the college to organise such National level competition but still we got very positive response from the students. Many teams responded to the announcement of competition. The selected teams were invited to the college for the presentation after assessment of their posters and drafts.

At the outset, Principal Dr. Pooja Narwadkar welcomed and felicitated all the guests. The function was inaugurated at the auspicious hands of Hon. Dr. R. Narayana (Chairman, Board

of Studies, Shivaji University, Kolhapur) by watering the plant. Hon. Adv. C. D. Mane (Ex-District Govt. Pleader and Senior Advocate) presided over the function and Hon. Dr. H.M.Kadam, regional director of Bharati Vidyapeeth, Pune, graced the function with his auspicious presence.

In his address chief guest, Hon. Dr. R. Narayana appreciated the college for undertaking such novel venture. Hon. Adv. C.D.Mane enlightened the students on importance of drafting skills.

The Poster presentation competition was arranged in the auditorium. Hon. Adv. Faruk Kotwal

Ex. Judge & Senior Advocate, Sangli and Prof Dr. Amerja Nargunde were invited as examiners of the Poster Presentation Competition. The teams presented posters on various subjects as Caste System, LGBT and Menstruation in Modern India: Right to Bleed Not a Taboo- a Woman's Agony etc.

The Draftsman completion was held at 5th floor in classroom. Prof. Amit Saudi and Prof. Sanjay Aher examined this completion. Different teams enthusiastically presented their drafts.

One Day National Seminar on 'Justice for all in the process of social transition : Issues and Challenges'

The college organized **One Day National Seminar on 'Justice for all in the process of social transition: Issues and Challenges'** on Saturday 14th March, 2020.

The seminar was inaugurated at the auspicious hands of Hon. Dr. Rashmi oza in presence of Hon. Dr. H. M. Kadam (regional director BVDU), Prin. Uday Sawant, Prin. Dr. Pooja Narwadkar, Prin. Dr. P.B. Chavate .Dr. Pooja Narwadkar delivered Welcome speech and presented the objectives of seminar. The seminar was formally inaugurated by watering the plant. The dignitaries paid floral tribute to Hon.Dr. Patangrao Kadam . Hon. Dr. H.M. Kadam felicitated Dr. Rashmi Oza and Dr. P.B. Chavate felicitated Hon. Dr. H.M. Kadam.

Dr. Rashmi Oza delivered keynote address. She guided on the topic of the seminar with her natural eloquence. She told that there can be blend between values and laws. She explained about Natural Law and Justice. She also pointed “The only degrees and academic qualifications are not sufficient for achieving justice, it is essential to be a part justice.” She explained that for justice we require a conscious mind of individual to implement justice.

Dr. P.B. Chavate has given presidential note. Prof. U. V. Sawant proposed vote of thanks of the Inaugural Function.

Dr. Bhagyashree Deshpande was a resource person and Dr. Sujata Pawar was a Chairperson for the first session. Prof. Aditi A. Desai welcomed and introduced the dignitaries. Dr. Pooja Narwadkar felicitated Dr. Bhagyashree Deshpande and Dr. Sujata Pawar.

Dr. Bhagyashree Deshpande guided on the topic of the seminar. She explained the access to justice according to natural law. She explained the concept with legal theories. Dr. Sujata Pawar delivered presidential note. Prof.Sopan Jadhav delivered vote of thanks for the first session.

For the second session Com. Dhanaji Gurav was a resource person and Prin. U.V. Sawant was Chairperson. Prof. Sanjeevkumar Sable welcomed and introduced the dignitaries. Dr. P.B. Chavate felicitated Com. Dhanaji Gurav and Prin. U.V. Sawant.

Com. Dhanaji Gurav guided with his actual experience and work he has done. He said law is at central position of the state. He mentioned struggle of people against C.A.A. He explained historical background of present situation

Prin.U.V.Sawant presented presidential remark of second session. Prof. Rupali Patil gave vote of thanks of the session.

The third session was chaired by Prof. Satish Mane. Prof. Bhakti S. Bhosale, Mr. Yogesh Sawant, Ms. Siddhi Diwan presented their research papers in this session. Prof. Satish Mane delivered chairperson's remarks on this session.

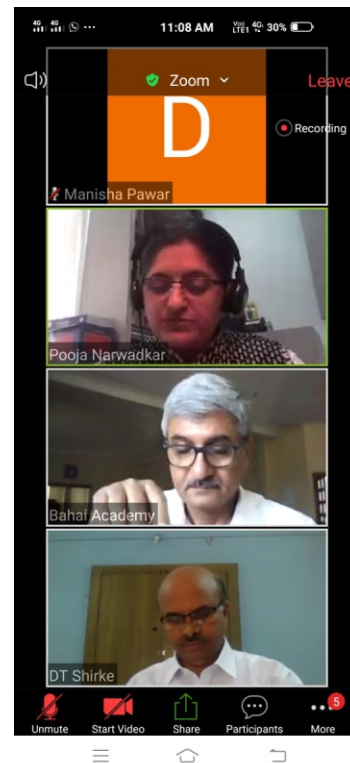
The valedictory function started in the presence of Dr. B. M. Hirdekar, Prin. Uday Sawant, Prin. Dr. Pooja Narwadkar, Prin. Dr. P.B. Chavate. Prof. Satish Mane was a Chairperson and Prof. Mahendra Khairnar was Rapporteur for the third session.

Faculty Development Programme

5- DAY ONLINE INTERACTIVE FACULTY DEVELOPMENT PROGRAMME ON PROFESSIONAL SKILLS AND MORAL CAPABILITIES

Bhartri Vidyapeeth's New Law College ,Sangli in collaboration with Bahai Academy ,Panchgani organized 5- DAY ONLINE INTERACTIVE FACULTY DEVELOPMENT PROGRAMME ON PROFESSIONAL SKILLS AND MORAL CAPABILITIES PART -1 from 26TH May to 31ST May 2020.The timing of the session was from 9.30am to 11.30am.More than 125 faculty members of different streams from all over Maharashtra participated in this program. The sessions of academic scholars were really an intellectual feast. The participant actively participated in this online faculty development program. It provided a platform to participants to share their thoughts and opinions. The participant thoroughly enjoyed the intellectual churning on various issues.

Lead College Activity

'Work Smart, Work Hard': Hon. Dr. Nitin Nayak

The college organized one day workshop on Personality Development and Communication skill on 19th Dec., 2019 at 9.00 am at the auditorium under lead college activity. On this occasion the student from other 10 colleges in the vicinity were invited for the program. The function was inaugurated at the auspicious hands of Hon. Dr. Nitin Nayak (Director IMRDA Sangli) in presence of Hon. Prof. S. D. Thigale, Prof. Amarja Nargunde and Principal, Dr. Pooja Narwadkar. At the outset, Principal Dr. Pooja Narwadkar welcomed and introduced the all the guests. She also welcomed the students. In her welcome speech she expressed the importance of Personality Development.

Hon. Prof. S. D. Thigale, Hon. Dr. Nitin Nayak and Hon. Dr. Amarja Nargunde were resource persons for the program and guided respectively on subjects 'Work smart, work hard', 'Communication Skill and self confidence' and 'Personality development through NSS'. All the resource persons are experienced and well known personalities in Education field. They guided and shared their views with the students present. The lectures were really extremely impressive. The students sincerely attended, enthusiastically participated and whole heartedly enjoyed the program. Even the resource persons provided them some helpful tips to improve their skills. Hon. Dr. Vidya Dodwad was the chief guest for the valedictory function.

About 75 students from different colleges attended the workshop. Separate question- answer session was conducted after the lecture. Student asked many questions to the resource persons. The entire staff was present for the program.

Ms. Deshana Shah and Mr. Omkar Chougule anchored the sessions and Mr. Vishwajeet Narwadkar delivered vote of thanks.

Lead College Activity

Medico–Legal issues and concerns of survivors / victims of sexual violence in India

The college organized one day workshop under lead college activity on Friday, 28th Feb. 2020 on Medico – Legal issues and concerns of survivors / victims of sexual violence. On this occasion the students from other six colleges were invited for the program. The program was inaugurated at the auspicious ands of Dr. Sanjay Patil, Civil Surgeon, Padmabhushan Vasantdada Patil Govt. Hospital Sangli and Principal Dr. Pooja Narwadkar.

At the outset Dr. Pooja Narwadkar welcomed and felicitated the guest and participants. In her introductory address she explained the need of Medico-legal awareness regarding sexual violence offences.

In this workshop three resource persons: Dr. Sanjay Patil, Civil Surgeon, Ms. Pradnya Deshmukh, API Sangli Police (INCHARGE –Nirbhaya Cell) and Adv. Sejal Shaha (Forensic Science Expert) guided the students.

Total seventy students from other colleges and our college attended the workshop. Separate question answer session was conducted after each lecture. Ms. Deshana Shaha anchored the program and Prof. Vikram Irale delivered vote of thanks.

Lead College Activity

Day Celebrations

189th BIRTH ANNIVERSARY OF SAVITRIBAI PHULE, A SOCIAL REFORMER

On January 3rd 2020, 189th Birth anniversary of Savitribai Phule, a mother of Indian feminism, was celebrated in the college. Floral Tribute is paid to the

Portrait of Savitribai Phule. On this occasion Principal Dr. Pooja Narwadkar enlightened the students how Savitribai Phule dedicated her life to the cause of Women's Education and Women's Rights, hence she is considered one of the major figure in the social reform movement. The program was well attended by students and staff members.

BVNLCs observes National Unity day on Sardar Vallabhbhai Patel Jayanti (31st Oct, 2020)

On 31st Oct 2020 National Unity day was celebrated in BVNLC Sangli to commemorate the birth anniversary of great visionary leader Late Sardar Vallabhbhai Patel who worked hard in keeping India united.

At the outset, Prof. Jarandikar welcomed all the staff and students. He explained how the occasion is essential for inculcating the sense of unity and integrity among youth. On this occasion, Principal Dr. Pooja Narwadkar in her speech enlightened the students about the importance of National Unity and integrity of the nation. Then, Prof. Jarandikar explained the students the work of **Sardar Vallabhbhai Patel** in uniting the India as Nation. All the students and staff members have taken the National Unity Pledge

Day Celebrations

Constitution Day Celebrations

On 26th November 2019, our college celebrated Constitution Day with solemnity and sense of gratitude towards the untiring efforts of the framers of the Constitution. On this occasion, portrait of Dr. B. R. Ambedkar and volumes of the Constitution were displayed in the college premises. Our Principal Dr. Pooja Narwadkar and Dr. P.B. Chavate, Principal Y.C. Law College, Karad , paid floral tributes to the portrait of Dr. Ambedkar. The preamble of the Constitution was read out collectively by the students. Dr. P.B.Chavate gave a short speech about upholding the values enshrined in the Constitution. Students, teaching staff and non-teaching staff were present on this occasion.

Republic Day Celebration

Republic Day Celebration was celebrated with great enthusiasm in the College. As per tradition of every year the Flag hoisting was arranged at sharp 8.00a.m. in association with IMRDA ,Sangli on the terrace of the college building . Principal, Dr.Pooja Narwadkar unfurled the tricolor flag and National Anthem was sung by all. Principal, Dr.Pooja Narwadkar and Dr. Nitin Nayak, Director Of IMRDA, Sangli expressed their best wishes to all for **Republic Day**. All teaching, non-teaching faculty members were present for the Flag hoisting ceremony.

Day Celebrations

BVNLCS Observed 5th International Yoga Day

On June 21st, 2019, 5th International Yoga Day is observed in the college. On this occasion yoga instructor Mrs. Savita Patole gave demonstration of different yoga -asanas and also explained importance of Pranayam. She added that practicing Yoga helps to keep your mind and body healthy and fit . In a today's life of hustle bustle Yoga and meditation are must to relax our body and mind. She appealed all the participants to spend some valuable time for the fitness of the body and mind regularly.

The program got amazing response; all the teaching and non teaching staff members participated in the program enthusiastically.

Teachers Day Celebration

The teacher's day was celebrated on 5th September, 2019. On this occasion Principal Dr. Pooja Narwadkar greeted all the faculty members on the occasion of the teachers' day. The program was inaugurated by Lamp lighting at the auspicious hands of Principal. She paid floral tributes to the portrait of Dr. Sarvapalli Radhakrishnan. The students felicitated the teachers .The students participated enthusiastically in the college programme.

BVNLCs in collaboration with Baha'i Academy arranged ASHA programme

Abilities, Skills and Healthy Attitudes (ASHA)

In Academic year 19-20 the college in collaboration with Baha'i Academy ,Panchgani organized ASHA course from 30th July to 3rd Aug. 2019, for the students with the objectives of building value based personalities ,moral capabilities ,life skills and professional abilities as well as for nurturing healthy attitudes including scientific, research and service attitudes.

The course was inaugurated on 30th July 2019. Daily four sessions were conducted in conference hall of the college from 9.30 am to 4.30 pm, nearly twelve students benefitted from this course. Different individual and group activities were conducted and continuous and comprehensive assessment and evaluation of the students was done by the academy.

Certificates were issued to the deserving participants by the Baha'I Academy and the college. The valedictory function was arranged on 3rd Aug 2019. The students and faculty members were present for the program. The students were happy about the course and appreciated the efforts of the college .

Induction Program

Legal Aid and Internship

An Induction Program was organised on Thursday 11th Nov.2019 on Legal Aid and Internship .The program was inaugurated at the auspicious hands of Hon.V.S.Mane (Civil Judge Senior Division & Secretary ,D.L.S.Authority,Sangli) by lightning of lamp.Hon.Prin. Dr.Pooja Narwadkar delivered welcome and introductory speech. Hon.V.S.Mane guided the students on Legal Aid and Internship .

Ms. Alisha Attar anchored the program and Mr.Pankaj More presented vote of thanks.

Love you Zindagi

The college has organised a program ' Love you Zindagi' in association with Youth Inspiration Network (YIN) by Sakal Newspaper on 5th October 2019 at 10.00 am at the college auditorium . Dr. Kalidas Patil a reknown Psychologist motivated the students for developing a positive mindset and changing their attitude to change their life.

He told the students to appreciate the things they have and to look around and learn to appreciate everything that they have in their life and also to put things into perspective, and enjoy the good things in their life.

He suggested the students to think twice before they act, look at problems logically. He said , "When you let emotion take over, you may do things that made sense at the time, but in the end were not the best choices. Before you act, think about what your action(s) will cause. If a person does something wrong that negatively affects him or her, don't attack. Think about the best response."

He explained difference between react and respond. He said, "These two words are the difference between a happy, enthusiastic, positive person and a sad, frustrated, negative person. When anything happens in life that affects you, both directly and indirectly, respond to the situation. This means you think about it, use reason to find a solution, and take the appropriate measures. When you react, you skip the reasoning stage and do what comes naturally in the moment. This only serves to cause more problems and frustration. Respond, do not react!"

He even advised the students to focus on interesting ideas or concepts, and to list and document your progress in discovering new ideas.

The students enjoyed the program thoroughly. Prof. Jarandikar proposed vote of thanks.

VISITS

Reviving Experience in Nature : Sindhudurg and Tarkarli

The college organized environmental tour to Sindhudurg and Tarkarli on 17th and 18th October 2019. The faculty members and nearly fifty students participated in the environmental tour. The visit offered a break from daily routine to relax, refresh, mind and enjoy the some soul time. The students and teachers away from the hectic of city life enjoyed the beauty of Tarkarli seashore.

POLICE STATION VISIT

Legal education is not limited to classroom teaching only but needs to be augmented by real life experiences. A visit to such institutions where law is in action is a must. So as a part of practical training, a Police Station Visit was organized.

The **Visit was organized on 28th November 2019**. The Students of B.V.'s New Law College, Sangli visited to different branches of Police Stations in Sangli and Miraj. The students visited Women Help Desk, Police Malkhana, Investigation Room, Record Room, Computer Room, Wireless Room, Passport Verification Room. They got complete information from the officers of a police station regarding the usual working of a police station.

It was really an exciting experience for the students as they got practical knowledge and valuable guidance. We are really thankful to Additional S.P. of Sangli, Shri. Shrikant Borate (IPS) support and cooperation for Police Station visit. We are also thankful to Shri. Prashant Patil for kindful support. The visit has been completed by the students under the guidance of Prof. Manisha Yogesh Kale.

POLICE STATION VISIT

VISITS

Visit to Regional Forensic Science Laboratory, Kolhapur

With the objectives, to provide the students a great learning experience and to introduce them proper use of terminology a visit to Regional Forensic lab at Kolhapur was organized by the college . More than 20 students of the college visited **Regional Forensic Science Laboratory, Kolhapur** along with Prof. Sejal Shaha on 22nd JAN 2020 at 3 pm. The students visited the various sub departments in the laboratory as Biology department, Toxicology division, General analytical and instrumentation Division, DNA Division and Prohibition and Excise Division etc to collect detailed information. This allowed the students to get relevant and authentic knowledge which helped them to connect with the classroom learning .

Students Visit To Kalamba Jail, Kolhapur.

On 20 the college had organized visit to the Kalamba Jail. About 10-13 students along with a faculty member, Prof. M.Y.Kale visited Kalamba Jail. The objective behind jail visit was to acquaint the students with the present prison system and the various reformative measures carried out therein.

Symposium on Girls Safety

'SYMPOSIUM ON GIRLS SAFETY' was conducted by our college on 10th January 2020 along with Sangli Police to spread legal awareness among girls regarding safety and protection measures.

The symposium was inaugurated at the auspicious hands of Mrs Hon. Dr. Nilima Bhole, Principal, BV's Nursing College, Sangli and Dr. Pooja Narwadkar Principal, BV's New Law College, Sangli

The college organized lecture on different topics for the girls participants and also demonstration on KARATE was arranged for the Nirbhaya Sakhi to teach them methods of self protection. About 100 Nirbhaya Sakhi from different schools and colleges were present for the workshop.

Anchoring for the program was done by Ms. Deshna Shaha.

Symposium on Girls Safety

Inter class and Intra class Competitions

Inter class Debate Competition

The College organized an Inter class Debate Competition on 11 Oct. 2019 at 10.30 am on different legal topics as Capital punishment ,Vedic Education etc. A team of each class having three students participated in this debate competition. There were eight teams for the competition The teams are allotted topics and also argument side for and against the statement. Prof. Sanjay Aher judged the competition. The participants expressed their strong views on the topic and stunned the audience by mesmerizing words. The rebuttal round was an icing on the cake and the students put up questions that made the audience ponder on the topic seriously. The winners of the competitions were-Pre II won 1st prize

Skit Competition

An interclass SKIT COMPETITION was conducted among students of the college, on 16th January 2020, on the occasion of birth celebrations of founder of Bharati Vidyapeeth Dr. Patangrao Kadam & Secretary Dr. Vishwajeet Kadam at the Auditorium. The panel of Judges included our star alumni Ms. Swapnali Kulkarni and Mr. Varun Jadhav.

The students selected various socio legal themes as Eradication of Superstitions, Religion, Rights of Third Gender, Dowry: Social Evil, Female feticide, Fundamental Duties, Rights of Senior Citizens and Use of Social Media. They scripted the skit. The judges had a difficult choice to make but the best performers won. Pre Law III year won the 1st prize and Pre Law I got 2nd prize in the competition. Prof. Smita Adimani co-ordinated the program.

Inter Class Antakshri Competition

Interclass Antakshri Competition was organized on Saturday 5th October 2019. Total seven teams participated in the competition. Various tough rounds were arranged for selecting final the winner team. The students and staff members enjoyed the program. The team of Pre Law IV year and LLB II year won the competition.

Poster Exhibition

The Poster exhibition was organized at the college on 17th October 2019 which was inaugurated at the auspicious hands of Hon.Ms.Simrat Sarkaria.

The students made posters on social issues and also of various social reformers. This was an opportunity for them to showcase their skills. These Posters helped to present socio legal issues in a visual medium for the understanding of common masses. Hon .Simrat Sarkaria and Principal, Dr. Pooja Narwadkar appreciated the efforts of the students.

Ms. Simrat Sarkaria shared her experiences and opinions with the students. The students actively participated in the event. Prof Rashmi Arrawatgi delivered vote of thanks. The event was co-ordinated by Prof. Smita Adimani.

NSS activities

NSS OBSERVED GANDHI JAYANTI: CLEANLINESS CAMPAIGN

To develop feeling of social responsibility among the students, the college organizes 'Swachata Mission' on 2nd October 2019 on the occasion of Gandhi Jayanti.

All students and faculty members paid tribute to the portrait of Mahatma Gandhi .Then cleaned the college campus as part of Swachata abhiyan.

This activity was carried out under NSS program. Even tree plantation drive was carried out in the college.

Principal Dr. Pooja Narwadkar guided the students on Hygiene and need of preservation of Environment.She also explained the importance of tree plantation. All the faculty members along with the students attended the program.

Road Safety Awareness Rally

On the occasion of Birthday Celebration of Hon. Dr Vishwajeet Kadam, the college in association with IMRDA Sangli and Police Department Sangli organized a rally for awareness of Road Safety on Monday, 6th January 2020. The rally started from campus of our college at 9.00am. All the students along with faculty members enthusiastically participated in this rally.

After that a program for road safety was organized at the auditorium of the college. Hon. Gaikwad delivered speech on safe driving.

NSS Volunteers of BVNLCS take part in Massive cleanliness drive at Bhilavadi

The students came all the way solely to take part in two days mega cleaning drive on 12th and 13th Aug. 2019, for making Bhilavadi livable on the announcement made by Bharati Vidyapeeth University, Pune. The aim is to clean up Bhilvadi Village. The team consist 25 students along with teaching and non-teaching staff members of the college. Among the students, there was equal participation of girls and boys. The volunteers reached the meeting point at Bharati Vidyapeeth hospital, Wanlesswadi and were divided in different groups and important instructions were given to them. They were provided the material for cleaning and hand gloves and masks as a safety measures. They travelled in bus to Bhilvadi.

The drive was mostly to clean houses, offices, educational institutions and other buildings. The students helped the villagers in restoring their homes by cleaning all the slush and debris dumped by the floods.

On the first day, the students cleaned Veershaive Lingayat Seva Mahadev Temple and some govt. offices and on the second day the volunteers cleaned houses and Bhilavadi bus stand, the cleaning drive paved the way for resumption of services which were hit ever since the floods. A group of students engaged in washing the floors, cleaning the walls and other things as well Government Offices, Temples and bus stand in Bhilavdi village and they didn't stop till the cleaning was over. They took the responsibility and completed the work without any hesitation. The work completed in two days. This includes houses, public places and places of worship. While the volunteers were all in high spirits, the local people welcomed them with open arms.

7 Days Residential NSS CAMP at Nerli from 29 Dec. 2019 to 4th Jan. 2020

This year the college organized 7 days NSS Camp at Nerli from 29th Dec .2019 to 4th Jan 2020.Nearly 50 students along with teachers participated in the Camp. Prof. Prashant Jarandikar coordinated the program. During 7 days several social activities were conducted as Cleanliness drive, Beti Bacho awareness campaign,Legal awareness campaign ,Tree plantation drive etc . The program was inaugurated at the auspicious hands of Hon V. S. Mane (Civil Judge Senior Division & Secretary, D.L.S. Authority, Sangli) by lightning of lamp.Hon.Prin. Dr. Pooja Narwadkar delivered welcome and introductory speech.

In these seven days various speakers are invited to create awreness among the villagers. Prof.Shyamsundar Mirajkar guided on topic *RASHTRA PURUSH ANI APALI JABABDARI* on Monday 30th December, 2019. Mr.Kalidas Patil shared his experiences on *AAYUSHYAVAR BOLU KAH* on Tuesday 31th December,2019. Mr.Suresh Sakate explained importance of healthy life in his speech on "*VYASAN SODA AROGYA JODA*" " on Wednesday 1ST JANURARY, 2020. Prof. Sanjay Thigale guided the young generation on "*BALSHALI BHARATASATHI SASHAKTA YUVAK*" on Thursday, 2nd January, 2020, Dr.Yugandhara Kadam "*STRIYANCHE AARYOGYA ANI KALAJI*" Dr.Sulakshana Kulkarni. "*SAMAJIK VASTAV ANI STRIYANCHI BHUMIKA*" on Friday, 3rd January, 2020.

The villagers enjoyed the lectures and were very happy with NSS camp. They appreciated the efforts of the students and expressed their gratitude towards college for such a noble social activity.

Legal Awareness and Extension work

Principal, Dr Pooja Narwadkar, on 17 Dec. 2019 at Legal Awareness programme guided the students of Master of social work.

Principal, Dr. Pooja Narwadkar enlightened the students in a Legal Awareness programme organized on 20th Dec. 2019 at Chintamanrao College of Commerce and Management . In this Legal Awareness programme she guided the students on Laws relating to women.

Principal, Dr. Pooja Narwadkar addressed the students of Institute of Management and research ,Sangli on 'Gender Based Violence ' in a Legal Awareness programme organized on 9 th Jan. 2020.

Principal, Dr. Pooja Narwadkar ,in a Legal Awareness Programme guided the students of Alphonsa School ,Miraj on Fundamental Duties at 10.30 am.

On 15 th February 2020, in a Legal Awareness Programme organized in association with district Legal Service authority , at V P M Law college ,Thane Principal, Dr. Pooja Narwadkar guided the students on Violence against Women and Legislative Framework

Principal, Dr. Pooja Narwadkar , as a resource person guided the students on Women Safety : Issues and concerns in a Legal Awareness Programme organized at Miraj Mahavidyalaya ,Miraj on 18 th January 2020 at 11am .

Principal, Dr. Pooja Narwadkar , as a resource person guided the students on Protection of Women from Sexual Harassment Law 2013 in a Legal Awareness Programme organized at Bharati Hoospital Miraj on 21st January 2020 at 3,15pm .

Special Achievement of students

Felicitation of Meritorious students

The college organized felicitation of students on 26th Sept 2019 who ranked in merit list of Shivaji University. The students are Naznin Mulani , Pallavi Mane ,Sayali Patankar , Zeba Kapshikar(Transfer of Property).

'Our Pride' the alumni of our college Rohini Rajput cracked JMFC

Our alumni Rohini Rajput cracked JMFC examination. The college felicitated them and all teaching staff with Principal Dr.Pooja Narwadkar offered best wishes to these meritorious students for their bright future.

Shivaji Patil stood 6th in JMFC and CJJD EXAM

BVNLCSIANS won First Prize in National Level Client Interview Competition at Shivaji University, Kolhapur

The team of BVNLCS excels in National Level Client Interview Competition organized by Department of Law, Shivaji University, Kolhapur on 2020. The team consists of Mr. Rushikesh Kadam-Patil, Ms. Komal Mane-Patil and Ms. Pratibha Jamshetty .Moreover, Mr. Rushikesh Kadam-Patil is awarded as Best Advocate .

BVNLCS Students triumphs in National Level Meditation Competition, at Shivaji University Kolhapur

The team of three students of BVNLCS -Ms. Deshana Shaha , Ms Prachi Pawar and Mr. Raunak Pawar bagged the winners trophy in a National Level Meditation Competition 2020 held on ,2020 by Department of Law, Shivaji University Kolhapur. The team secured first prize in the competition as well secured Best Mediator Prize They got the cash prize as well awarded with the trophies and certificates .

Students Achievement

The student of BVNLCS bagged Third Prize in Avishkar Research Poster Competition

The students of BVNLCS Ms. Sreelakshmi Mundancheri won third prize in

Avishkar Research Poster Competition held by Shivaji University, Kolhapur.

CYBER CRIME AGAINST WOMEN : NEED A LEGISLATION

CYBER STALKING

CYBER VOYEURISM

CYBER DISGUISSING

CYBER DEFAMATION

CYBER INTIMIDATION

CYBER SEXUAL HARASSMENT

ABUSE OF IDENTITY

Research Problem:
Cyber Crime against Women are increasing day by day, and Existing Laws are not sufficient to protect them.

Hypothesis:
• Special protective Measures in IT Act may reduce cyber crimes
• Cyber awareness may avoid cyber crimes

Objectives
• To bring Attention of law makers on this Issue
• To Create cyber Law awareness

Cyber Crime:
• The abuse of computers has given birth to a new age crimes called- Cyber Crimes
• Cybercrime, or computer-oriented crime, is a crime that involves a computer and a network.

Cyber Crime Against Women:
Indian society has always honored women. Total 4242 cases of cyber crime against women have been recorded

EXISTING LAWS & THEIR DRAWBACKS

Only Two Laws Who deals with cyber crimes against Women.

- Indian Penal Code, 1860
- Applicable only within India (Sec.3)
- Generally Cover Physical Offences
- Most of the Offences are Bailable

- Information technology Act, 2000
- Only Covers 3 Offences
- Generally Offences are gender neutral

CAUSES

- Monetary Gain
- Mental Abnormality
- Illiteracy
- Fantasy
- Amusement
- Hidden Identity

Share of women who are victims of cyber offences	Nature of Cyber Crime against Women	Crime distribution
Sexual 8%	Cyber Intimidation 132	Sexual 35
Stalking 26%	Cyber Pornography 271	Defamation 26
Abuse 23%	Cyber Stalking 258	Sexual 30
Identity Theft 2%	Cyber Defamation 49	Sexual 30
Other crimes 41%	Cyber Crimes 147	Sexual 30
	Total 3987	Sexual 30
		Total 4242

RIGHTS WHICH ARE GETTING VIOLATED

- Right to Dignity ?
- Right to Health ?
- Right to Privacy ?
- Right to Marry ?
- Right to Life ?
- Right to Liberty ?
- Right to Expression ?
- Right to Work ?

PRECAUTIONS

- Electronic technology Syndrome-
- Be careful while giving out personal information
- Read privacy policy information
- Activate SMS alert
- Be careful about account Password
- Avoid strangers

CONSTITUTIONAL PERSPECTIVE:

- Article 21: Right to Life and liberty
- Article 15 (3) Special provisions for Women and Children

CONCLUSION:

- There is no Law on many cyber crimes which are happening against women
- Existing legal provisions are not sufficient to curb these crimes
- Many People are not aware about most of these crimes and their remedies
- Most of the girls do not report the instances of crime or they just ignore it

SUGGESTIONS

- Amendment in the IT Act,2000 is needed
- Cyber Awareness should be created
- Sex Education shall be provided to the students

INTERNATIONAL PERSPECTIVE

72% Countries with Law	19% Countries without Law	9% Countries in process
---------------------------	------------------------------	----------------------------

We and International Law

- Universal declaration of Human Rights (1948)
- Convention of the Elimination of all forms of Discrimination against Women (1975)
- Declaration on the Elimination of Violence against Women (1993)

Our Students bagged Second Prize at National Level Mock Trial competition

The Students bagged Second Prize at National Level Mock Trial competition held on 14th March 2020 by NBT Law college ,Nashik. Also our student Mr.Amar Kurane got Prize for the Best arguments and Mr. Mahesh Desai got prize for the Best Cross. The team consists Mr. Amar Kurane, Mr. Mahesh Desai and Mr. Salil Shinde.

Our Students Won First Prize in State level Moot Court Competition at Pune

The students won First Prize in Shri Chatrapati Shivaji Maharaj State level Moot Court Competition 2020 held on 8th Feb. 2020 by SCSS Law College ,Pune. The team consists of three members Mr.Amar Kurne ,Mr.Tohid Jamadar and Ms. Sreelakshmi Mundancheri

Our student won First Prize in Anchoring Competition, an online Event 'E-Impressions ' at Sangli

Our student Ms. Deshana Shah won First Prize in Anchoring Competition an Online Event E-Impressions , held by IMRDA, sangli ,on the occasion of Celebrations of 56th Foundation Day of Bharati Vidyapeeth on 10th May 2020.

Best Memorial Prize at Late Adv. K. B. Kayastha XXth State Level Moot Court Competition..

The students won Best Memorial Prize at Late Adv. K. B. Kayastha XXth State Level Moot Court Competition arranged on 14th March 2020 by N. S. Soti Law college Sangli. The team consists of three members Mr. Akash Tandale , Ms. Deshana Shah, Ms. Prachi Pawar.

Foundation Course to Groom Students skills

Ten days Foundation Course was conducted from 16th to 26th Sept. 2019. This course aims to find out and expose special skills of newly admitted students of the First year, on this basis the teaching strategies can be framed. It also aims to acquaint the students new environment. In present course various activities were carried out to analyze the skills like Group discussion, Social Awareness, Argumentation, Research ability, presentation, Technological knowledge and Linguistic skills. The students enthusiastically participated in the activities for presentation skills, debating skills and linguistic skills. The outcomes of this program are in fact very useful to prepare the students for the legal profession. The students' response for the program was very positive; even they appreciated the college's efforts in their feedback and expressed their satisfaction regarding it on the occasion of valedictory of the program

Soft Skill Development with Holistic Approach: An innovative activity

This year the college started a pioneering three months course, 'Soft Skill Development with Holistic Approach' especially for grooming the soft skills of newly admitted students of the first year. The course was conducted during 7th Nov 2019 to 3rd Feb. 2020. Ms. Simrat Sarkaria, a well-known soft skills training instructor was invited as a resource person. In all she conducted twelve sessions on different topics. During her sessions she arranged different activities as group discussion, debate, quizzes, presentations and Poster presentations etc. This is an attempt to provide platform to students to come up with their new, original, and creative ideas and to stimulate critical thinking on different issues. The students actively attended the course and participated in all activities enthusiastically. They were satisfied with such a ground breaking activity organized by college for grooming their personality and demanded to arrange such courses frequently. Nearly 50 to 60 students benefitted from this program.

Vidhi Pushp Law Lecture Series

Vidhi Pushpa Law Lecture Series is one of the benchmark activities of the college. It gives an opportunity to the budding lawyers to have an interface with the eminent personalities from the legal and social fields. The lectures by eminent personalities provide an insight in to the actual functioning of the Courts.

A lecture by, Prof. Dr.Pravin Patil, was organized on 13 Jan. 2020 to guide the students about 'Whose property Whose Fate?'. At the Outset, Principal of the college Dr. Pooja Narwadkar welcomed and introduced Dr. Pravin Patil and felicitated him. Dr. Pravin Patil spoke at length about 'Whose property Whose Fate?'. He shared his valuable experiences with the students.

The programme was well attended and the students expressed their satisfaction about the lecture. At the end of the session the students asked some questions which were answered by Dr. Pravin Patil. The lecture ended with the vote of thanks.

Vidhi Pushp Law Lecture Series

On 14th January 2020, at 10.00 am under Vidhi Pushpa Law lecture series the College organized lecture on 'Secularism and Youth of India.' Dr Rajendra Kumbhar, Principal, Jaysingpur College Jaysingpur, was invited as a resource person. Prof. Sanjeevkumar Sabale welcomed and felicitated the guest. The lecture was arranged for the students of all the classes.

Dr. Kumbhar enlightened the students on the topic with his eloquence.

Vidhi Pushp Law Lecture Series

Adv. Mrudula Dube : Juvenile Justice Act

A guest lecture of Adv. Mrudula Dube on Juvenile Justice Act was organized on Saturday, 22nd of February 2020 under Vidhi Pushp Law Lecture Series. This lecture was specially planned for the Final Year students, it is well attended and question answer session was conducted at the end of the lecture.

Hon. Abhijit Raut CEO of Zilla Parishad at BVNLCS

CEO of Z.P. Hon. Abhijit Raut was invited in the college on 26th December 2019, to guide the students of Pre Law -I regarding working of Zilla Parishad and Gram Panchayat. Principal Dr. Pooja Narwadkar welcomed and felicitated Hon. Abhijit Raut and Hon. Simrat Sarkaria . Then, Hon. Abhijit Raut guided the students with his eloquence .The students actively participated in the discussion and asked their doubts regarding the subject. The program was well attended by the students. Mr. Abdul Basit Mulla proposed vote of thanks .

Adv. Farukh Kotwal : Civil Procedure Code

On Saturday, 1st February 2020, a guest lecture of Adv. Farukh Kotwal on Civil Procedure Code was arranged for the final year students. The students enjoyed the interactive lecture.

Freshers' Welcome Party 2020

Continuing with the proud tradition of the college, senior students and newcomers of the college mingled with each other at the freshers' welcome party held on 18 January 2020 in the college auditorium. It was a fun-filled event at which the freshers got an opportunity not only to showcase their talents and but also to interact with the seniors. The classes were allotted themes and they dressed according to it. After the inauguration, the program kick-started with competitions for the selection of

Ms. Fresher and Mr. Fresher 2020 title. The contest included several rounds involving singing, dancing, talent display, dress parade and the like, which wove the magic of fun and joy in to the event.

After the competitions, it was time for the freshers and seniors to rock the fresher party with dancing and grooving. Finally the program ended, leaving behind sweet memories that will be cherished lifelong.

Traditional day and Dandiya

Traditional day and Dandiya was organized on 4th Oct 2019. All the students and staff members participated in this program enthusiastically. The students in traditional outfits enjoyed Garbha and Dandiya.

Sports events were arranged on 24th and 25th Feb 2020

Cricket match was organized at play ground of Bharati Vidyapeeth Medical College Wanlesswadi. The students along with faculty members were attended the Event and enjoyed it throughly.

शक्ति कायद्याने महिला सुरक्षेला दिशा मिळावी....

- योगिनी विजय बाबर,
माजी विद्यार्थिनी

महाराष्ट्र सरकारकडून तयार करण्यात आलेल्या शक्ति कायद्याला पुढच्या अधिवेशनात अंतिम स्वरूप देण्यात येईल. मात्र आंध्रप्रदेशच्या दिशा कायद्याच्या धर्तीवर राज्यात राबवण्यात येणाऱ्या या शक्ति कायद्यामुळे राज्यातील महिलांना किमान सुरक्षेची शाश्वत दिशा मिळेल अशी अंधुक आशा तयार झाली आहे. कायदा तेव्हाच प्रभावी ठरतो जेव्हा त्याची अंमलबजावणी सक्षमपणे केली जाते. शक्ति कायद्याच्या अस्तित्वानंतर त्याची अंमलबजावणी कशाप्रकारे होते यावरच तिचे यश अवलंबून आहे.....

शिक्षेच्या भीतीपेक्षा पकडले जाण्याची भीती गुन्हेगाराला अधिक क्रूर बनवते आहे, यामुळेच बलात्कार केल्यानंतर पिडीतेला निर्घृणपणे मारून टाकणे गुन्हेगारांना अधिक सोयीचे वाटते. गुन्हेगारीला आळा घालण्यासाठी व्यवस्थेची पकड आवश्यक आहे. सध्या ती कुठेच दिसत नाही. तपास आणि न्यायदानाची प्रक्रिया वर्षभर चालते. त्यातून गुन्हेगाराला धडा मिळत नाही. हैदराबाद येथे डॉक्टर तरुणीला सामूहिक बलात्कारानंतर जिवंत जाळण्यात आले, आणि यातील आरोपींचा एन्काउंटर हैदराबाद पोलिसांनी केला. या घटनेनंतर आंध्र प्रदेश सरकारने महिला सुरक्षेसाठी दिशा कायदा लागू केला. या कायद्यानुसार महाराष्ट्रतही महिला आणि लहान मुलांवर

होण्याच्या अत्याचारांच्या तक्रारींवर जलद कारवाई करता यावी आणि लवकरात लवकर गुन्हेगाराला शिक्षा देता यावी यासाठी महाराष्ट्र सरकार दोन कायदे करणार आहे.

आंध्र प्रदेशच्या 'दिशा' कायद्याच्या धर्तीवर 'शक्ती' नावाचे हे दोन कायदे असतील. या कायद्यात प्रामुख्याने सोशल मिडियावरील गुन्हांचाही समावेश करण्यात आलाय. त्याचबरोबर कठोर शिक्षेच्या तरतुदीसुद्धा आहेत. महिला आणि लहान मुलांवर होणाऱ्या अत्याचारांच्या तक्रारींवर प्रभावीपणे कारवाई करता यावी. यासाठी प्रस्तावित कायद्यांची चौकट अधिक बळकट करण्यासाठी महाराष्ट्र शक्ती क्रिमिनल लॉ (महाराष्ट्र अमेंडमेंट) अॅक्ट २०२० आणि स्पेशल कोर्ट अॅण्ड मशिनरी फॉर इंप्लिमेंटेशन ऑफ महाराष्ट्र शक्ती क्रिमिनल लॉ २०२० अशी दोन विधेयकं विधिमंडळासमोर मांडण्यात आली आहेत. मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत जरी या विधेयकाला मंजूरी देण्यात आली असली तरी यंदाच्या हिवाळी अधिवेशनात मात्र हे विधेयक प्रस्तावित ठेवण्यात आलेले नाही. मसूद्यातील काही त्रुटि टाळून त्या अधिक सक्षम करण्यासाठी विशिष्ट समितीकडे ते वर्ग करण्यात आले आहे. त्यामुळे या अधिवेशानंतर महिला

सुरक्षेबाबत निश्चिंती येईल असे वाटत असतानाच पुन्हा एकदा हा कायदा लांबणीवर गेला आहे.

महाराष्ट्रात राबवण्यात येणाऱ्या शक्ति कायद्याचा मसूदा आंध्र प्रदेशामध्ये आरोपपत्र दाखल करून खटला चालवून आरोपींना शिक्षेपर्यंत पोहोचवण्यासाठी मुदत देण्यात येणार आहे. महिलांवरील अॅसिड हल्ले आणि बलात्कारासारखे गुन्हे अजामीनपात्र असतील. इतकंच नाही तर महिलांचा जर ई-मेल, इलेक्ट्रॉनिक मीडियातून किंवा मेसेजद्वारे छळ करण्यात आला तसंच त्यांच्यावर जर कुणी आक्षेपार्ह कमेंट केली तर त्यासाठीही कडक शिक्षा होणार आहे. हे सगळे गुन्हे अजामीनपात्र असतील. महिला व बालिकांबाबत बलात्कार प्रकरणी, अत्यंत दुर्मिळ अशा गुन्ह्यात फाशीच्या शिक्षेचीही तरतूद ठेवण्यात आली आहे. ओळखीच्या व्यक्तीने बलात्कार केल्यास जन्मठेप किंवा मरेपर्यंत जन्मठेप आणि दंडाचीतरतूद करण्यात आली आहे. १६ वर्षांपेक्षा कमी असलेल्या मुलींवर अत्याचार झाल्यास गुन्हेगाराला मरेपर्यंत जन्मठेप होऊ शकते. सामूहिक बलात्कार प्रकरणी २० वर्ष कठोर जन्मठेपेची तरतूद किंवा मरेपर्यंत जन्मठेप आणि १० लाख रुपये दंड किंवा मृत्युदंडाची तरतूद असेल. १२ वर्षाखालील मुलींवर अत्याचार झाल्यास मरेपर्यंत कठोर जन्मठेपेची शिक्षा आणि दहा लाख रुपये दंड. महिलांवर पुन्हा पुन्हा अत्याचार करणाऱ्या गुन्हेगारांना मरेपर्यंत जन्मठेपेची शिक्षा दिली जाऊ शकते. अॅसिड हल्ल्याप्रकरणी किमान १० वर्षांची किंवा मरेपर्यंत जन्मठेपेची शिक्षा आणि पीडित व्यक्तीला दंडाची रक्कम द्यावी लागेल.

अॅसिड फेकण्याचा प्रयत्न १० ते १४ वर्षांपर्यंत तुरुंगवास होऊ शकतो. महिलांचा कोणत्याही पद्धतीने छळ केल्यास किमान २ वर्ष तुरुंगवास आणि एक लाख रुपये दंड होऊ शकतो. सोशल मिडिया, मेल, मेसेज, इलेक्ट्रॉनिक मीडिया यांच्या माध्यमातून महिलांवर कमेंट करणे, धमकी देणे, चुकीची माहिती पसरवणे यासाठी पण शिक्षेची तरतूद या प्रस्तावित कायद्यांत करण्यात आली आहे. याचबरोबर फौजदारी प्रक्रियेमध्येही या कायद्यांतर्गत काही बदल सुचवले गेलेत.

तपासाचा कालावधी दोन महिन्यांवरून २१ दिवसांचा केला आहे. खटला चालवण्याचा कालावधी दोन महिन्यांवरून ३० दिवसांचा केला आहे. अपील करण्याचा कालावधी सहा महिन्यांवरून ४५ दिवसांवर आणण्यात आला आहे. प्रक्रियांमध्ये बदल करत असतानाच इतरही व्यवस्थांमध्ये म्हणजे नायालयीन, पोलीस आणि सामाजिक व्यवस्थांतही काही प्रस्ताव सुचवण्यात आलेत. शक्ति कायद्याच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी ३६ विशेष न्यायालये स्थापन करण्याचा प्रस्ताव आहे. प्रत्येक घटकामध्ये महिला आणि लहान मुलांवरील गुन्ह्यांचा तपास करण्यासाठी जिल्हा अधीक्षक किंवा आयुक्तालयात विशेष पोलीस पथक, ज्यामध्ये किमान एका महिला अधिकाऱ्याचा समावेश असेल. पीडितांना मदत आणि सहकार्य करण्यासाठी सेवाभावी संस्थांना अधिसूचित करण्याचाही प्रस्ताव आहे. या कायद्यात ज्या दुरुस्त्या करण्यात आल्या आहेत. त्यांची अंमलबजावणी व्हावी म्हणून फास्ट ट्रॅक कोर्टाची व्यवस्था सुद्धा यामध्ये

करण्यात आली आहे. शक्ति कायद्याचा प्रारंभिक मसूदा तर अगदीच स्वागताह वाटतो आहे. मात्र कायदा तेव्हाच प्रभावी ठरतो जेव्हा त्याची अंमलबजावणी तातडीने आणि योग्यप्रकारे केली जाते. महिलांसाठी यापूर्वी अस्तित्वात असणाऱ्या कौटुंबिक हिंसाचार विरोधी कायदा २००५ नुसार घरगुती हिंसाचाराबाबतचे प्रकरण सहा महिन्यात निकाली काढावेत असे आदेश असताना असे होताना दिसत नाही. म्हणूनच शक्ति कायदा पारीत झाल्यानंतर तो कशाप्रकारे लागू केला जातो, त्याचा प्रभाव कितपत संवेदनशिल राहतो यावरच महिला सुरक्षा अवलंबून असेल. मुंबईस्थित प्रजा फाऊंडेशन या सामाजिक संस्थेने नुकत्याच केलेल्या पाहणीतील निष्कर्ष राज्यातील महिलांची स्थिती दर्शवणारे आहे. मुंबईमध्ये २०१९-२० या आर्थिक वर्षाच्या कालावधीत महिलांवरील अत्याचार वाढले असून विशेषकरून बलात्कार आणि विनयभंग या गुन्ह्यांमध्ये वाढ झाली आहे. २०१८-१९ च्या तुलनेत बलात्काराच्या गुन्ह्यात २४ तर विनयभंगाच्या गुन्ह्यांत २५ टक्के वाढ झाली आहे. महिला अत्याचाराच्या घटनेत गुन्हा मागे घेण्याचा, अपुऱ्या पुराव्यामुळे आरोपी सुटण्याचे प्रमाण जवळपास ८४ टक्के नोंदले गेले आहे, जे सर्वाधिक गंभीर आहे.

राज्यात वेगवेगळ्या शहरात महिलांवरील घरगुती अत्याचारात वाढ झाली आहे. मात्र लॉकडाऊन आणि संचारबंदी असल्यामुळे राज्य महिला आयोगाकडे प्रत्यक्षरित्या येऊन तक्रार देण्याचे प्रमाण कमी असल्याचे सामेर आले आहे. घरातून

पळून जाण्याच्या घटना, प्रेमविवाह, अल्पवयात गर्भवती राहण्याच्या घटनाही वाढल्या आहेत. लॉकडाऊनच्या चार महिन्यात संपूर्ण देशभरात बालविवाहाचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणात वाढल्याचे समोर आले आहे. याचे सामाजिक परिणाम येत्या काळात सर्वांनाच भोगावे लागणार आहे. कोरोना काळात ओढवलेल्या बेकारी आणि गरीबीचा पहिला फटका मुलींच्या शिक्षणाला बसला असून राज्यातील आठवीनंतरच्या वयोगटातील अनेक मुलींना शिक्षण थांबवून एकतर आपल्यापेक्षा लहान असणाऱ्या भावडांची जबाबदारी घेत घरकाम, शेतीकाम वा घरगडी होण्याचे नशिबी आले आहे, किंवा या मुलींची लग्ने लावून दिली जात आहेत. महाराष्ट्रात मानवी तस्करीचे रॅकेटही फोफावत असून गरीबीमुळे पालक स्वतःच आपल्या मुलींना काही पैशासाठी नरकात ढकलत आहेत. लॉकडाऊन शिथिल केल्यानंतरच्या काळात मुंबईत महिला अत्याचाराच्या घटनांत दिवसेंदिवस वाढच होताना दिसते आहे.

निर्ढावलेले गुन्हेगार, बघे पोलिस आणि महिला अत्याचाराचे भांडवल करणारे राजकीय पक्ष, न्यायदानाला आलेली सुस्ती अशा सर्वच कारणाने देशभरातील लेकी-सुनांचे विश्व कमालीचे असुरक्षित बनले आहे. महिला अत्याचाराच्या प्रत्येक गुन्ह्यांत पोलिसांकडे गेल्यानंतर पहिला सल्ला तडजोडीनी मिटत असेल तर मिटवा, तुम्ही बाई माणूस, कशाला या कटकटीत पडता.. ती मोठी माणसे आहेत, त्यांचे हात वरपर्यंत आहेत, तुम्हांला कोर्टकचेरी झेपणार आहे का, तुमचेच नातेवाईक तुम्हांला सोडून जातील. अशा

धमक्यांची सल्लावजा मालिकाच सुरु होत. बलात्कार, गंभीर अपघात अशा कित्येक प्रसंगी पोलिसांनी, आपली हद्द नाही, सबब तक्रार घेणार नाही, असेच सांगितल्याचे आढळते.

हाथरस येथे झालेल्या सामूहिक बलात्कार प्रकरणामुळे महिलांवरील अत्याचाराचा प्रश्न पुन्हा एकदा ऐरणीवर आला आहे. समोर आलेल्या आकडेवारीनुसार भारतामध्ये २०१९ या वर्षात दर दिवशी बलात्काराचे सरासरी ७८ गुन्हे नोंदवले गेले. तर या वर्षभरात महिलांसंबंधीचे एकूण ४ लाख ५ हजार ८६१ गुन्हे नोंद झाले. हे प्रमाण २०१८ च्या तुलनेमध्ये ७ टक्क्यांनी अधिक आहे. नॅशनल क्राइम रेकॉर्ड ब्युरोने दिलेल्या आकडेवारीनुसार देशात महिलांबाबतचे ३ लॉख ७८ हजार २३६ गुन्हे नोंदवले गेले होते. आकडेवारीनुसार २०१९ मध्ये बलात्काराचे एकूण ३२ हजार ०३३ गुन्हे नोंद झाले होते. दरम्यान, वर्षभरामध्ये ही आकडेवारी ७.३ टक्क्यांनी वाढली. भारतात दररोज हत्येचे सरासरी ७९ गुन्हे नोंद झाले होते. २०१९ या संपूर्ण वर्षात हत्येचे २८ हजार ९१८ गुन्हे नोंद झाले.

हाथरसमधल्या कथित बलात्कार आणि हत्या प्रकरणामुळे देशभरातून संताप व्यक्त करण्यात येत असतानाच देशभरामध्ये दररोज सरासरी ८७ बलात्कार नोंदवले जात असल्याचा अहवाल समोर आला. नॅशनल क्राइम रेकॉर्ड ब्युरोच्या अहवालानुसार, वर्ष २०१८च्या तुलनेत २०१९मध्ये महिलांवरच्या अत्याचारांच्या गुन्हांचे प्रमाण ७.३% वाढल्याचंही या अहवालात म्हटलंय. २०१९ मध्ये भारतभरात

महिलांवरच्या अत्याचारांचे एकूण ४,०५,८६१ गुन्हे नोंदवण्यात आले. महिलांवर बलात्कार करून त्यांना मारून टाकण्याचं प्रमाण महाराष्ट्रात सर्वात जास्त असल्याचा नॅशनल क्राइम रेकॉर्ड ब्युरोचा अहवाल आहे. नवरा व नातेवाईकांकडून अत्याचार, महिलेवर विनयभंग करण्याच्या हेतूने हल्ला करणे, महिलांचे अपहरण वा जबरदस्तीने नेणे आणि बलात्कारासाठीच्या कलमांखाली बहुतेक गुन्हांची नोंद झाल्याचे नॅशनल क्राइम रेकॉर्ड ब्युरोच्या अहवालात म्हटले आहे.

पोक्सो म्हणजेच लैंगिक अत्याचारांपासून लहान मुलांचे संरक्षण करणाऱ्या कायद्याखाली नोंदवण्यात येणाऱ्या गुन्हांचं प्रमाणही महाराष्ट्रात जास्त आहे. राजस्थान आणि मध्यप्रदेश या दोन राज्यांमध्येही अशा प्रकारच्या गुन्हांचं प्रमाण मोठं आहे. महाराष्ट्रातले महिलांविषयीच्या अपराधांच्या गुन्हांपैकी ९४% खटले प्रलंबित असल्याची माहिती या अहवालात आहे. महाराष्ट्रातल्या खैरलांजी प्रकरणाला १५ वर्ष उलटून गेली आहेत आणि हे प्रकरण सुप्रीम कोर्टात प्रलंबित आहे, तर कोपर्डी प्रकरण मुंबई उच्च न्यायालयात आहे. जून २०२० च्या शेवटच्या आठवड्यात महाराष्ट्राच्या रायगड जिल्ह्यात रोहे तालुक्यात १४ वर्षाची मुलीवर गावतल्याच २२ वर्षाच्या इसमाने बलात्कार करून गळा आवळून तिची हत्या केली. तिचं प्रेत गावाबाहेरच्या टेकडीवर टाकून दिलं. पोलीस चौकशीत मुलाने गुन्हा तर कबूल केला. पण चौकशी आणि न्यायालयीन प्रक्रिया अजूनही सुरु आहे. हिंणघाट जळीत प्रकरणांत आता उज्ज्वल निकम

पिडीतेची बाजू मांडणार आहेत, नुकतीच या घटनेची न्यायालयीन प्रक्रिया सुरु झाली आहे. कोरोना उपचारासाठी कोव्हिड सेंटरमध्ये दाखल झालेल्या एकट्या महिलांनाही या विकृतांनी बळी बनवले. पुण्यात तर पोलिसांनी केवळ पीपीई किट नसल्याचे कारण देत हॉस्पिटलच्या दारातून आत जाण्यास नकार दिला.

केवळ राजकीय फायद्यासाठी आपली भूमिका सापेक्ष ठेवणाऱ्या राकीय पक्षांची सरडेगिरी आता समस्त महिला वर्गांनीच हाणून पाडली पाहिजे. महिलांवरच्या अत्याचाराच्या निषेधात मोर्चा काढण्यासाठी महिला कार्यकर्त्यांना वेठीस धरणाऱ्या सर्वच राजकीय पक्षांनी महिला सन्मानासाठी काय योजना राबवल्या, त्या किती महिलांपर्यंत पोहोचल्या, कोणत्या राजकीय पक्षांचे महिला कायदा, संरक्षण, आत्यंतिक स्थितीत महिला तक्रार निवारण केंद्र आदी सुविधा दिलेल्या आहेत, याची तपासणी आता महिलांनीच करायला हवी. आम्ही देशातील पन्नास जागा दाखवण्याची हीच ती वेळ हे आता महिलांनीच लक्षात घ्यायला हवे. शक्ती कायदा कधी अस्तित्वात येईल ते सध्यातरी अनिश्चित आहे. तोपर्यंत आपले रक्षण आपली जबाबदारी हे आता प्रत्येकीने मनाशी ठरवलेच पाहिजे.

महिला अत्याचार निवारणासाठी प्रशासन, शासन, सरकार, पोलिस यंत्रणा कार्यन्वित होतील. सतर्क राहतील आणि प्रत्येकी महिलेला सुरेक्षा प्रदान करून शकतील अशी भाबडी आशा आता महिलांनी सोडून घ्यायला हवी. स्त्री शक्तीचा जागर आणि पोथ्या

पुराणे आणि पुजेपुरता मर्यादित न ठेवता हा दुर्गा अवतार स्वरंक्षणासाठी आता कृतीत उतरवण्याची गरज निर्माण झाली आहे. तुमच्या आत्मसन्मानाची रक्षा तुम्हालाच करावयाची आहे... हे मनात बिंबवा आपल्या लेकी बाळींनाही यासाठी सक्षम करा. समाजातील एकेक विकृती हिंमतीने ठेचून काढा. तरच समाज स्वच्छ आणि सुरक्षित होईल... चला तर मग आत्मसन्मानाच्या मशाली धगधगत्या ठेवूयात...

DON'T QUIT

*When things go wrong, as they sometimes will,
When the road you're treading seems all uphill,
When the funds are low and the debts are high,
And you want to smile, but you have to sigh,
When care is pressing you down a bit,
Rest if you must, but don't you quit.*

*Life is queer with its twists and turns,
As everyone of us sometimes learns,
And many a failure turns about,
When he might have won had he stuck it out;
Don't give up though the pace seems slow,
You may succeed with another blow.*

*Success is failure turned inside out,
The silver tint of the clouds of doubt,
And you never can tell how close you are,
It may be near when it seems so far;
So stick to the fight when you're hardest hit,
It's when things seem worst, that
YOU MUST NOT QUIT*

मुलींचे लग्नाचे वय २१ करावे का ?

• गायत्री किल्लेदार

केंद्रीय अर्थमंत्री निर्मला सितारमन यांनी अर्थसंकल्प सादर करताना मुलींचे लग्नाचे किमान वय १८ वरून २१ वर्षे करण्याचे संकेत दिले, आणि सर्वत्र चर्चेला विषय मिळाला. भारतात मुलींचे लग्नाचे किमान वय १८ तर मुलांचे २१ वर्षे आहे. आता मुलींचे लग्नाचे वय २१ करणार असल्याचे सांगितले गेले. ज्या जेटली यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमली जाणार असून ती समिती याबाबत अहवाल सादर करेल.

मुलींचे लग्नाचे वय २१ करणार म्हणजे एका अर्थाने आई होण्यास वयोमर्यादा २१ केल्यासारखे आहे. वर्तमान मातामृत्यू दर बालमृत्यू दर या सर्वांचा विचार करून, एक मुलगी म्हणून मला हा निर्णय योग्य वाटतो. याबाबतीत आपल्याला याबद्दलचा इतिहास जाणून घेतला पाहिजे. पूर्वी भारतात लहान असतानाच लग्न केली जायची किंबहुना तशी प्रथाच होती. मुलगी ७-८ वर्षांची आणि मुलगा १२-१३ वर्षांचा झाला की त्याचे लग्नाचे वय झाले असे म्हणले जात व लग्ने लावली जायची. परंतु याचे परिणाम कुपोषण, बालमृत्यू, मातामृत्यू असे दिसायला लागले. म्हणून ब्रिटिश सरकारने १८९१ साली संमती वयाचा कायदा केला ज्यात १२ वर्षे हे किमान वय करण्यात आले. त्यानंतर राष्ट्रीय बालहक्क आयोगाच्या अहवालानुसार १८९४

साली म्हैसूर राज्यानेसुद्धा ब्रिटिशांच्या कायद्याच्या आधारे एक कायदा केला, त्यानुसार ८ वर्षांपेक्षा कमी वय असलेल्या मुलींच्या लग्नावर बंदी आणली, अशी लग्ने कायद्याने अवैध ठरवण्यात आली. त्यानंतर १९१८ साली इंदौर संस्थानने मुलांच्या लग्नाचे वय किमान कायदेशीर १४ वर्षे करण्यात आले तर मुलींसाठी १२ वर्षे केले. पण हा कायदा त्या संस्थान पुरताच राहिला. त्यानंतर १९२७ साली राय साहेब हरबिलास सारदा यांनी बालविवाह रोखण्यासाठीचे विधेयक सादर केले. या विधेयकानुसार मुलांसाठी लग्नाचे वय १८ तर मुलींसाठी १४ करण्याचा प्रस्ताव मांडण्यात आला. आणि १९२९ साली हा कायदा तयार झाला. याला 'सारदा अॅक्ट' असेही म्हणले जाते.

पुढे १९७८ साली या कायद्यात दुरुस्ती झाली आणि मुलींसाठी किमान लग्नाचे वय १८ तर मुलांसाठी २१ वर्षे करण्यात आले. पुढे या कायद्यात काही दुरुस्ती केली गेली परंतु त्याचा फारसा काही उपयोग झाला नाही. म्हणून २००६ मध्ये 'बालविवाह प्रतिबंधक कायदा' करण्यात आला. या कायद्यानुसार २१ वर्षांच्या आत असलेल्या मुलाचा व १८ वर्षांच्या आत असलेल्या मुलीच्या विवाहाला कायदेशीर दखलपात्र गुन्हा म्हणून मान्यता दिली.

तर आता मुळ मुद्याला येऊ. बालविवाह प्रतिबंधक कायदा करून जवळ-जवळ १३ वर्षे झाली. या कायद्यामुळे खरचं बालविवाह थांबले आहेत का? उलट या लॉकडाऊन मध्ये बालविवाहाचे प्रमाण वाढलेच आहे. जगातील सर्वात जास्त बालविवाह भारतात होतात व पहिल्या पाच राज्यामध्ये महाराष्ट्राचा समावेश होतो. मग एवढ्या १३ वर्षात जे घडल नाही ते आता काय घडणारे.... बालविवाह होणारच असतील तर मुलीचे लग्नाचे वय वाढवून असा काय मोठा फरक पडणार ? १) आपण बघतोच आहोत अलिकडच्या काही वर्षात मुलींचे उच्च शिक्षण घेण्याचे प्रमाण वाढले आहे. मुली करिअरला प्राधान्य देतात आणि त्यात चूक कांहीच वाटत नाही. एखाद्या मुलीला शिकायची इच्छा असेल तर केवळ तिला १८ वर्षे पूर्ण झालीत म्हणून तिच्या घरच्यांच्या दबावाखाली येऊन, आईवडिलांचे ओझे आहे म्हणून तिने लग्न का करायचं? जर लग्नासाठी किमान २१ वर्षांची अट केली तर या ३-४ वर्षात ती मुलगी atleast graduate होईल व स्वतःच्या पायावर उभी राहिल आणि आईवडीलांचे ओझे नाही तर आधार बनेल. २) १८ वर्षांपेक्षा २१ वर्षे वय केल्यास ती मुलगी मानसिक आणि शारिरीक दृष्ट्या समर्थ होतील आणि त्यांच्या आयुष्यातले महत्वाचे निर्णय त्या सक्षमपणे घेऊ शकतील. ३) भारतातील अनेक खेड्यात किंवा जास्त करून आदिवासी भागात १८-२० वर्षांमध्ये मुलींच्या आई होण्याचे प्रमाण जास्त आहे. आईचे वय कमी असल्याने इतक्या लहान वयात त्या मुलीचे शरीर बाळाला वाढवू शकत नाही आणि त्या मुलीकडेही तेवढी मानसिक ताकद असतेच असं नाही. मग बालमृत्यू,

मातामृत्यू, कुपोषण अशा समस्या उद्भवतात आणि आत्तापर्यंतच्या इतिहासावरून असे दिसते की, जसा काळ बदलला, आव्हाने आली तसे नियम देखील बदलण्यात आले. आपल्याला काळानुसार बदलायलाच हवे.

याबद्दल आपण बोलू शकतो पण आदिवासी भागात जिथे साध्या साध्या सरकारी योजना सुद्धा लोकांना माहिती नसतात तर तिथे याबद्दलची जागृती तर दूरच पण माहिती सुद्धा नसेल. ज्या भागात बालविवाहाचे प्रमाण अधिक आहे त्या भागात शासनाने सामाजिक संस्था, इच्छुक लोक त्यांच्या मदतीने समुपदेशन केंद्रे सुरू केली पाहिजेत. यातून एक शंका उद्भवते, आत्तापर्यंत आपण बघत आलोय कि मुलींच्या आणि मुलांच्या लग्नाच्या किमान वयात ३-४ वर्षांचे अंतर होते. मग जर का मुलींच्या लग्नाचे वय वाढवले तर मुलांचेही वाढवले. जाणार आहे का? या बद्दल स्पष्टता द्यायला हवी असे मला वाटते. हे सर्व जर का यशस्वी झाले तरच लग्नाचे वय वाढवून काहीतरी साध्य होईल.

**Education is the most powerful
weapon which you can use to
change the world.**

Nelson Mandela

माणसांचा धर्म कि धर्माची माणसे

• ओंकार महाजन

हे एक सुंदर सत्य आहे की, आपण जन्मतः नास्तिक आहोत. धर्म हा शिकवला जातो किंवा शिकता येतो म्हणजे धर्म ही संकल्पना नैसर्गिक नसून कृत्रिम आहे. मग प्रश्न असा पडतो की, जी संकल्पना कृत्रिम आहे अशा संकल्पनेशी आपले एक आभासी विश्व (*) निर्माण करून राहण्यात काय अर्थ आहे. इथे ह्या धार्मिक विश्वात मनुष्य दगडातला देव शोधण्याचा प्रयत्न करतोय पण तो माणसातला देव कधी शोधणार या विवंचनेने नास्तिकता झुंज देते.

हा कसला धर्म आहे जो माणसाला, माणसाचे रक्त मागतोय, मनुष्याला मनुष्यामध्ये भेद करण्यास शिकवतो याला आपण धर्म म्हणून कसे स्विकारू शकतो. संत कबीर म्हणतात की, "जर दगडामध्ये देव असता तर मी पूर्ण पर्वत पूजले असते. याचा अर्थ दगडामध्ये देव शोधायला लावणारा धर्म हा धर्म नसून काही लोकांची पोळी भाजून घेण्याचे साधन झालाय, जो शनि (शनिदेव (शनिशििंगणापूर घटना) स्त्रीच्या स्पर्शाने अशुद्ध होतोय, बाटतो, तो नेमका कोणाच्या गर्भातून जन्मास आला हाच मुळ प्रश्न पडतोय.

काही दिवसाआधी कोल्हापूरच्या लक्ष्मी देवालयाला गाभाऱ्यामध्ये स्त्रियांना जाण्यास मनाई होती आणि त्याचे कारण होते "मासिक पाळी"

(menstruation period) काही रुढीप्रिय स्वघोषित परंपरानिष्ठ लोकांनी म्हणजेच उजवी विचारसरणी म्हणण्यापेक्षा कोणतीच विचारसरणी नसणाऱ्या लोकांनी त्या स्त्रियांना देवळातल्या गाभाऱ्यात जाण्यास मनाई केली पण त्या स्वघोषित परंपरानिष्ठ अक्कलशून्य लोकांना हे ठाऊक नाही, कि ज्या लक्ष्मीच्या गाभाऱ्यात तिचे वस्त्र बदलले जातात ते एका भटाकडून म्हणजेच एका पुरुषाकडून बदलले जातात हे किती प्रमाणात बरोबर आहे. धर्म जर सर्वांसाठी सामान असेल तर भटाप्रमाणेच त्या देवळात व गाभाऱ्यामध्ये स्त्रियांना त्यांचे स्थान त्यांना का दिले जात नाही.

मासिक पाळी ह्यानेच जर देव बाटतो, दूषित होतो, असा समज असेल तर कीव येते अशा मानसिकतेच्या लोकांवर, मासिक पाळी हेच कारण आहे या परंपरानिष्ठ स्वघोषित रुढीप्रिय लोकांना जन्म देण्यात, हे त्यांना ठाऊक आहे का ?

धर्माच जर स्त्री-पुरुषामध्ये भेदभाव करण्यास शिकवतो त्या धर्माकडून दुसऱ्या काय अपेक्षा आपण करणार. एका बाजूला नाशिकमध्ये २३०० कोटी खर्च करण्यात येतात कुंभमेळ्यावरती जिथे न जाने किती महिन्यानुमहिने त्या भटक्या फसव्या बुवांना अंधोळ

करण्याकरिता यंत्रणा स्थापन करण्यात येते, पण दुसरीकडे त्याच नाशिकमध्ये हजारो महानगरपालिकांच्या शाळा (Govt. School) धुळीच्या, असाक्षरतेच्या भयानक अवस्थेतून जात आहे, जर ह्या शाळेमध्ये आपल्या भारताचे भविष्य घडणार असेल तर भारताचे भविष्यातील चित्र नेमके काय असेल याची कल्पना आपण करूच शकता.

या देशामध्ये कित्येक देव व देवी आहेत, ज्या स्वतःला सर्व शक्तिमान, सर्व शक्तीशाली समजतात, मग तरीसुद्धा या देशामध्ये गरिबी, वर्णभेद, रंगभेद, भ्रष्टाचार कसा काय फोफावतोय हाच प्रश्न पडतोय. अशा धर्मावरती किंवा देवावर विश्वास ठेवण्यात काय अर्थ आहे जो आज भुकेलेल्या, तहानलेल्या मुलांना जेऊ घालू शकत नाही आणि भविष्यामध्ये स्वर्गाची दारे उघडण्याची चेष्टा करतो. भारत देश हा खूप धार्मिक आहे, जगामध्ये सर्वात जास्त धार्मिक लोक तुम्हाला भारतामध्ये सापडतील; पण तरीसुद्धा या देशामध्ये गरिबी, भूकमारी, आत्महत्या, बलात्कार, जातिभेद, चोरी या गोष्टींनी हा देश का ग्रासलेला आहे, केल्यात कधी विचार, नाही ना, मग आता नक्की करा!!!

आज आपण अशाच समस्यावरती लक्ष केंद्रीत करतो ज्याचा मानवतेच्या विकासाशी काहीही संबंध नाही, आपण भांडतोय दगडासाठी, आपण भांडतोय आयोध्या व बाबरीसाठी, आपण जीव घेतोय निष्पाप मुला-मुलींचा धार्मिक कारणासाठी.

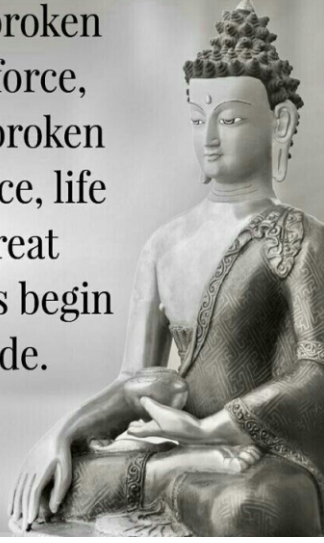
इथे गाईसाठी माणूस मारला जातो व निष्पाप

समतेच्या तर्कशुद्ध व वैज्ञानिक दृष्टीकोनाचा प्रचारप्रसार करणारे, दाभोळकर, पानसरे व कलबुर्गी याना जिवानिशी मारले जाते. हे काय आताच घडतय अस नाही, मागे हि हेच घडलय व आताही हेच घडतय. धर्म व्यवस्थेच हे व्यसन पुन्हा नव्याने इथे लोकांना जडतय. क्रांतीकारी तुकारामांनी आपले पूर्ण आयुष्य कर्मकांडाशी लढण्यात घालवतो, मग प्रश्न असा पडतोय की तोच क्रांतीकारी सदेह वैकुंठास कसा काय जातोय ???

इथे ह्या आभासी धार्मिक विश्वामध्ये सर्वांना फक्त भेदभाव शिकवला जातो आणि हिरव्या, पिवळ्या, निळ्या आणि भगव्या झेंड्याखाली माणूस माणूस वाटला जातो. जो ईश्वर स्वतः आपल्या देवळामध्ये प्रकाश करू शकत नाही मग तो तुमच्या आमच्या आयुष्यामध्ये काय प्रकाश टाकणार, जो स्वतःच्या दक्षिणापेटीचे संरक्षण करू शकत नाही तो तुमचे-आमचे काय संरक्षण करणार ???

ईश्वर जर आहे तर तो क्रूर कार्य करणाऱ्यांना ते कार्य करण्या अगोदरच का थांबवत नाही, याने तर सर्वच अपराध टळतील. आपले मित्र मंडळी, नातेवाईक धर्म स्थळावर वर्षातून किंवा महिन्यातून हजेरी लावतात याचे कारण, त्यांना वाटते त्यांच्या एका भेटीने त्यांच्या आयुष्यात पैशाची भरभराट, समस्येचे निवारण व आनंददायी क्षण येतील, पण असं जर असेल तर मग त्या धर्मस्थळाबाहेर बसणाऱ्या भिकाऱ्याची अवस्था का बदलत नाही जे २४ (तास) १२ (महिने) त्याच धर्मस्थळाच्या पायथ्याशी पडून असतात ???

If an egg is broken
by outside force,
life ends. If broken
by inside force, life
begins. Great
things always begin
from inside.

आज आपण बघतोय आपल्या शेजारी देश आपल्या देशासोबत, आपल्या सैनिकांसोबत जे क्रूर काम करत आहेत, त्याला कुठेतरी पूर्णविराम मिळाला पाहिजे, यासाठी या देशातील सर्व साधू-संत-महात्मा, भट, मौलवी, फादर /पोप यांनी एकत्र येऊन शेजारील देशाच्या सीमेवरती जाऊन आपले सर्व तंत्र - मंत्र , जप - तप, शिव्या-शाप देऊन ईश्वराची साधना करून ईश्वराद्वारे त्यांना भस्म करून एकदाचा हा प्रश्न संपुष्टात आणावा, जर असे संभव नसेल तर आपण भारतीय लोक ह्या फसव्या व दिशाभूल करणाऱ्या लोकांना कधी जाब विचारणार आहोत???

आज आपला कष्टकरी शेतकरी आपल्या जीवाचे रान करून बैलांसारखे राबतोय तरीसुद्धा त्याच्यावरती आत्महत्या करण्याची वेळ येते. आता आपणच सांगा नवरात्रीला नऊ दिवस पायात चप्पल न

घालण्याने जर आपली सर्व स्वप्न, आशा, आकांक्षा जर पूर्ण होत असते तर मग भर उन्हामध्ये आपला शेतकरी अनवाणी पायाने २४ तास काम करतोय तरीसुद्धा त्याच्यावरती आत्महत्याची वेळ का बरं येते???

या सर्वांचे तात्पर्य काय असे आपण विचार करू लागलो तर एक गोष्ट नक्की लक्षात येईल, ती म्हणजे देवाचे अस्तित्व आहे की नाही, किंवा हे जग कसं व कोणी निर्माण केलं, या पेक्षा आपण माणूस म्हणून कसे जगतो या गोष्टीचा विचार केव्हा ही माणसाला प्रगतीपथावर नेण्यासाठी नक्कीच मदत करेल यात काही शंकाच नाही.

धर्म माणसाला एकतर असाहाय्य बनवतो किंवा आतंकवादी.

जे विचार तुम्हाला विचार करण्यासाठी भाग पाडतात, त्यावरती नक्की विचार करा, कारण विचार हेच विश्व आहे आणि विश्व हेच विचार, त्यामुळे जर विचार स्वातंत्र्य संपले तर हे विश्व त्याला अपवाद नसेल....

फवत लढ म्हणा

• पृथ्वीराज भरत यादव

गावाच्या उत्तरेकडील माळावर असलेली ती एकाकी वाटणारी भीमाची झोपडी. आई शेजारच्या गावात जाऊन रोज इतरांची धुणी-भांडी करायची. भीमाचे वडील ट्रकवर ड्रायव्हर होते. अन् भीमाच्या घरात असलेला अठराविश्व दारिद्र्याच्या जखमा झोपडीही लपवू शकत नव्हती. एवढी बिकट परिस्थिती ! पण याही परिस्थितीमध्ये भीमानं एक स्वप्न पाहिलं होतं, कलेक्टर व्हायचं. अन् त्या दिशेने आता त्याचा प्रवास सुरू झाला होता. आणि त्याला त्याच्या ध्येयापर्यंत घेऊन जाणारा एक मार्गदर्शक भेटला होता, माने गुरुजींच्या रूपाने ! माने गुरुजींना भीमाच्या घरची परिस्थिती खडानखडा माहिती होती. भीमा हा जातीवंत हुशार विद्यार्थी होता. माने गुरुजींनी त्याला एके दिवशी घरी बोलावून सांगितले की, तुझ्या शिक्षणाचा संपूर्ण खर्च मी उचलणार आहे. तु कसलीचं काळजी करू नकोस. पण, त्याबद्दल तु मला काय देणार ? असा प्रश्न गुरुजींनी विचारल्यावर भीमा दचकला ! तो म्हणाला, गुरुजी माझ्या घरात अठराविश्वम दारिद्र्य ! मी तुम्हाला काय देणार ? तसं लगेचं गुरुजी म्हणाले, ऐक वचन ! अन् ते काय ? भीमा म्हणाला ! बारावीच्या परिक्षेत महाराष्ट्र राज्यात प्रथम क्रमांक मिळवायचा, अन् भीमानं मान डोलावली.

गुरुजींना नमस्कार करून तो बाहेर पडला. आता भीमाच्या चेहऱ्यावर एक वेगळ्या प्रकारचं समाधान दिसतं होतं. माणसाच्या रूपात 'माने गुरुजी' नावाचा देव भेटल्याचं !

भीमा पळतच घरी आला आणि त्यानं घडलेला प्रसंग आईला सांगितला. आईने भीमाला आपल्या कुशीत घट्ट धरलं आणि अश्रूंना वाट मोकळी करून दिली. आपल्या मुलाचं शिक्षण चालू राहणार आहे, या आनंदानच तिला दहा हत्तीचं बळ मिळालं होतं. तिने भीमाला सांगितलं, मी अजून चार घरची धुणी-भांडी करीन, पण तु शिक बाबा ! अन् भीमा आता वेळ न घालवता कामाला लागला. भीमासाठी प्रत्येक क्षण हा महत्वाचा होता. गुरुजींना दिलेलं वचन पूर्ण केलचं पाहिजे. या ध्यासाने तो अभ्यास करत होता. बघता-बघता भीमा अकरावी पास होऊन बारावीच्या वर्गात पोहचला. आता तर तो डोळ्यात तेल घालून अभ्यास करू लागला. अखेर परिक्षा एका महिन्यावर येऊन ठेपली होती. पण, तेव्हाचं काळाने भीमाचं घात केला. तो परिक्षेच्या एक आठवडा अगोदर वडिलांना भेटण्यासाठी परगावी ट्रकमालकाच्या घरी गेला. त्या मालकाने भीमाला जवळ बोलावले आणि म्हणाला, "मला ऐकायला मिळालयं की, तुला कलेक्टर व्हायचं

स्वप्न बघतो आहेस'' मालकाला खूप राग आला होता. त्याने मोठ्याने ओरडतं भीमाला सांगितले, आपली लायकी पाहून स्वप्न बघावित. त्या विषारी शब्दांचा धारदार बाण भीमाच्या मनात खूप खोलवर जाऊन लागला. वेदना तरी फार झाल्या, पण तो गप्पचं राहिला. तोवर, एक माणूस धावतचं आला आणि म्हणाला, ''मालक आपल्या ट्रकच्या ड्रायव्हरचां मोठा अपघात झाला आहे. भीमा पळतचं सुटला, अपघात झालेल्या ठिकाणी पोहचला, त्याची भेदरलेली नजर वडिलांना शोधत होती. त्याची नजर ट्रकच्या चाकाखाली गेली. वडिलांचं डोक चाकाखाली आलं होतं, मेंदूचा चेंदामेंदा झाला होता. रस्त्यावर रक्ताचा सडा पडला होता. ते काळीज पिळवटून टाकणारं ते चित्र त्याच्या समोर उभा होतं, त्याने बाबा म्हणून मोठ्याने हंबरडा फोडला. पण, बाबा हा त्याला केव्हाचं सोडून गेला होता. या धक्याने आईचं मानसिक संतुलन पूर्णपणे ढासळलं होत. गावातली लोक तिला वेड लागलयं असं म्हणू लागली. भीमा आता पोरका झाला होता. माने गुरुजींच्या भेटीमुळे भीमाला जरा हिम्मत मिळाली होती. माने गुरुजींनी भीमाला त्याच्या वचनाची आठवण करून दिली. गुरुजींनी त्याला धीर देत वादळाशी भिडायला पुन्हा उभं केलं. आता परिक्षेला फक्त दोनचं दिवस उरले होते. भीमा आता पुन्हा चिकाटीनं अभ्यासाला लागला होता. अखेर परिक्षेचा दिवस आला होता. भीमा गुरुजींच्याकडे आला. माने गुरुजी त्याला म्हणाले. '' एक शिक्षक म्हणून मी तुझ्या हातात विद्येचा कंदील देऊन तुझ्या पावलापुरत्या प्रकाशाची सोय मी तुला करून दिली आहे. पण, तुझी वाट आता तुला निर्माण करायची

आहे. भीमाने सांगितले गुरुजी तुम्ही फक्त लढ म्हणा ! कोणत्याही वादळाला रोखण्यासाठी मी तयार आहे. गुरुजी हसून म्हणाले, ''मला तुझ्याकडून हेच ऐकायचं होत. अन् भीमा विजयी मुद्रेने घराबाहेर पडला. भीमाला परिणामाची बिलकुल तमा नव्हती, कारण त्याला त्याच्या आयुष्यात पाठीवर हात ठेवून ''तू फक्त लढं'' म्हणणारा गुरु भेटला होता. पेपर संपले, निकाल लागले, माने गुरुजींचा हा शिष्य बारावीच्या परिक्षेत महाराष्ट्र राज्यात पहिला आला होता. भीमाने एक नवा इतिहास रचला होता. आत गुरुजींच्या आनंदाला सीमा उरली नव्हती. त्यांना आता कळलं होतं की, ''तु फक्त लढं मी तुझ्या पाठीशी आहे'' या वाक्याने माणसाला प्रतिकूल परिस्थितीशी झुंजायचं बळ निर्माण होत असतं. भीमा आता पदवीचं शिक्षण घेणार होता. पण, पुन्हा परिस्थिती आडवी येणार होती. पण, आता मागं हटायचं नायं असा निर्धार त्यानं केला होता. त्याने एका किराणाच्या दुकानात काम शोधलं. सकाळचं कॉलेज करून तो दुपारपासून संध्याकाळपर्यंत त्या दुकानात काम करत असे. अन् रात्री अभ्यास असा त्याचा दिनक्रम चालू होता. माने गुरुजीचा आशिर्वाद पाठीशी होताचं. शेवटी मोठ्या कष्टानं भीमान पदवीचं शिक्षण पूर्ण केलं. आणि आता तो स्पर्धा परिक्षांचा अभ्यास करत होता. आर्थिक चणचण आता जरा जास्तचं भासत होती. पण, त्याने कोणापुढेही हात पसरायचे नाहीत, असा जणू पणचं केला होता.

माने गुरुजींना त्याची तळमळ बघवत नव्हती, त्यांनी स्वतःचा राहता वाडा सावकाराकडे गहाण टाकला व ते पैसे घेऊन भीमाकडे आले. भीमानं

स्वाभिमानी मन ते पैसे घेण्यास धजवत नव्हतं. तेव्हा गुरुतींनी भीमाला सांगितले, “मदत म्हणून घेऊ नकोस उधार म्हणून घे. आणि नंतर ते कलेक्टर झालास की तुझ्या पगारातून मला व्याजासकट परत करं.” हे आपुलकीचे शब्द एकताचं भीमाचे डोळे पाणावले. गुरुजींचा त्याच्यावर असलेला अफाट विश्वास, भीमाला लढण्यास बळ निर्माण करून देत होता. दोन महिन्यांच्या अथक परिश्रमानंतर तो परिक्षेला सामोरे गेला. निकाल लागे, अन् भीमा कलेक्टर झाला !! भीमा माने गुरुतींच्याकडे गेला आणि त्यांना म्हणाला, सर तुम्ही जर मला लढण्याचं बळ दिलं नसत, तर हा भीमा कधीच कलेक्टर झाला नसता. तुमच्या ‘तू फक्त लढं’ या वाक्याच्या ताकदीवर हा गावातला भीमा आज कलेक्टर भीमराव

जाधव होऊ शकला. आता सरांचेही डोळे पाणावले होते, आपले अश्रू पुसत माने गुरुजी भीमाला म्हणाले, “वादळातही दिवा पेटवलासं पोरा ! अन् रोखलेल्या अश्रूंना वाट मोकळी करून दिली. भीमाच्या चांगलचं लक्षात होतं, की आपल्या शिक्षणासाठी गुरुजींनी आपला वाडा गहाण टाकलाय. म्हणून भीमा गुरुजीकडे यायच्या अगोदर सावकराकडे जाऊन त्याने वाडा सोडवला होता. आता त्याने ती कागदपत्रे गुरुजींच्या समोर ठेवली. गुरुजींना भरून आलं होतं. भीमा म्हणाला, ‘येतो गुरुजी’ अन् त्याने निरोप घेतला. आता भीमाला आयुष्यात कशाचीचं काळजी नव्हती, कारण कोणतही संकट जरी आलं तरी, त्याच्या पाठीवर हात ठेवून “तू फक्त लढं” असं म्हणणारा माने गुरुजींचा हात त्याच्या सदैव पाठीवर राहणार होता !!!

हातांच्या रेखा...

असे म्हणतात हातांच्या रेखांमध्ये दडलेले असते भविष्य मग नाहीत हात ज्यांचे त्यांचे कुठे वसते विश्व?

काही जणांचे हात गुंतलेले दुष्कर्मांच्या खेळात काही जणांचे हात गुंतलेले संतर्कांच्या जाळ्यात

हातावरच्या रेखांप्रमाणे जीवन आडवळणी प्रत्येक वेळेस करून देतय आयुष्याची नवीन उजळणी

हातावरच्या रेखांपेक्षा कर्माची धरुया कास मग प्रत्येकाला लागेल त्याच्या विजयाची आस

हातावरच्या रेखांमध्ये नसते काही खास हातांच्या कर्मांमुळे जग जाणते तुज आज

नको ठेऊस विश्वास हाताच्या रेखावरती त्या तुज देतील धोका, बनवतील दुबळा जगाचिया नजरे वरती

देशाची नवी युवा पिढी शिकलीय फार आज त्या धड्यांमधुनी आपण बदल आणूया राष्ट्राचे हित हाताच्या रेखांवर नाही, तर कर्मांमध्ये आहे हे जाणूया

- मी मोरपंख .. (Rucha)

पुरुष प्रधान संस्कृती ?

• दया कै. उगले

॥ खांद्यावर घेऊन आकाश अर्धे चला जाऊया पुढे ॥
॥ नवशतकाच्या पाठीवर लिहू समानतेचे धडे ॥

युगान युगे चालत आलेली आपली “पुरुष प्रधान संस्कृती” अशा संस्कृतीची प्रथा परंपरा अजूनही आपण सर्वत्र पाहात आणि उपभोगत आहोत. अनेक अबला स्त्रिया या पुरुष प्रधान संस्कृती पिळून निघाल्या आहेत आज पर्यंतचा इतिहास पाहिला तर आपल्याला हे सारे लक्षात येते आजही स्त्रीची तीच दशा आहे. तिचा मानसिक व शारीरिक दोन्ही दृष्ट्या खुप छळ केला जातो. देश प्रगतशील होत असूनही खुप सान्या महिला अजून चुल आणि मुल यातचं अडकून आहेत.

ही झाली एक बाजू, परंतु आज आपण पहात आहोत की स्त्री आता सबल झालेली आहे. काळासोबत स्त्रीनेही तीचे मोकळे पंख पसरवत उंच भरारी घेवून प्रगतीकडे वाटचाल सुरू केली आहे. आपले वर्चस्व दाखवत शिखरावर जाऊन पोहचलेली आहे. जिथे स्त्रीयांना पुरुषांच्या खांद्याला खांदा लावून जायचं होतं तिथे ती आज दोन पाऊले पुढे निघून गेलेली आहे ही आपल्या सर्वांसाठीच खूप गर्वाची बाब आहे. त्या आज कोणत्याच क्षेत्रात कमी नाहीत. शिक्षक पासून राष्ट्रपती पर्यंत सर्व ठिकाणी आपल्याला आज स्त्रिया दिसत आहेत.

स्त्रीयांना खूप छळ, कष्ट सहन करत आयुष्य काढाव लागलं. इतके की गर्भातीत मुली पासून ते ७५-८० वर्षीय वृद्ध स्त्रियां पर्यंत सगळ्यांवर अन्याय केला गेले. या क्रूर अन्यायाला कुठेतरी पूर्णविराम मिळावा म्हणून खूप सारे स्त्रीयांकरिता कायदे तयार करण्यात आले. त्यांचा चांगला वापरही झाला व स्त्रीयांना न्याय मिळू लागला परंतु काही स्त्रियांनी अर्धवट कायद्याचे ज्ञान घेवून त्या कायद्यांचा दुरुपयोग करणे सुरू केले व खोटे आरोप लावून पुरुषांना अडकवण्यास सुरू केले.

आपण खालील केस बघून पुरुषांना वरील अत्याचार कशा प्रकारे होत आहेत याचा अंदाज लावू शकतो.

विजय व सुरभी मधील ३ वर्षांपासून सोबत होते. २०१७ मध्ये यांचे लग्न झाले. विजयने सुरभीसाठी मालमत्ता जमा करणे लग्ना आधी पासूनच सुरू केली होती. परंतु डिसेंबर २०१८ नंतर तीने सर्व मालमत्ता विकून पैसे घेऊन माहेरी गेली व परत सासरी यायला नाही म्हणू लागली.

विजयने घटस्फोटासाठी केस फाईल केली तर त्यांचे उत्तर विजयवर नवऱ्यावर हुंडा मागण्याची तक्रार

करून विजयवर खोटी केस केली ज्यात त्याला २ महिने कस्टडी झाली व नोकरीही गेली. अजूनही या केसची कारवाई कोर्टात सुरु आहे.

ही झाली एक केस परंतु अशा प्रकारे खूप साऱ्या खोट्या केसेस खाली पुरुष अडकून पडतात व स्त्रियांच्या विरुद्ध कायदे नसल्याने त्यांना न्याय मिळत नाही.

घरगुती हिंसा, हुंडा, बलात्कार, लैंगिक छळ इ. अशा खोट्या तक्रारी करून त्याच पुरुषांना फसवून पैसा, संपत्ती मिळविणे ही महिलांमधील नवीन प्रवृत्ती म्हटले तरी चुकीचे ठरणार नाही. कायद्याचे झुकते माप स्त्रियांना कडून आहे असा समज बाळगत महिला अशा प्रकारे पुरुषांना अडकवून कायद्याचा दुरुपयोग करून घेत आहेत.

घरगुती हिंसाचाराची व्याख्या ही खूप व्यापक आहे. केवळ महिलांनाच याचा त्रास आहे ही कल्पनाच खूप चुकीची आहे. आज फक्त महिलाच घरगुती हिंसाचारला बळी पडतात असे नाही आणि फक्त पुरुष आहे म्हणून त्याला त्रास होवूच शकत नाही असेही नाही.

आज हुंडा, लैंगिक त्रास, बलात्कार इ. सारखे मोठे परंतु खोटे आरोपही पुरुषांवर लावले जात आहेत व या संबंधीत कायद्यांचा खूप मोठ्या प्रमाणात गैरफायदा करून घेतला जात आहे. आजच्या स्त्रीनेही हा समज करून घेतला आहे की, कायदा हा स्त्रियांच्याच बाजूने असणार मग चुक कोणाचीही असो.

आज पर्यंत स्त्रीला नेहमी दुय्यम स्थान देण्यात

आले परंतु आज आपल्याला नव्या भारतातील नवी स्त्री पुरुषांना दुय्यम स्थानावर आणताना दिसत आहे. असा तर्कही लावला जातो.

स्वतः उच्च न्यायालय पुरुषांना महिलांकडून सुरक्षेची गरज आहे असे म्हणत आहे व त्यासाठी वाटचाल ही सुरु झालेली आहे. **Crime Against Men अंतर्गत Save Indian Family foundation (SIFF) App.** द्वारा पुरुष मदत मागू शकतात व तात्काळ त्यांना मदत मिळू शकते.

पुरुषांनी जर कोणत्या महिलेवर हात उचलला तर “काय पुरुष आहे, महिलेला मारले” असे म्हणतात. आणि कधी जर कोणी महिला पुरुषाला मारत असेल तर, नक्कीच त्यानी काहीतरी केले असणार मग दोन्ही परिस्थितीत चूक महिलेचीच असली तरी बोट पुरुषांवरच उचलले जाते.

हे सर्व कुठे तरी थांबले पाहिजे व आपल्या मानसिकतेत बदल करणेही खूप गरजेचे आहे. पुरुषांवरील अत्याचारांचे प्रमाण जरी कमी असेल तरी निर्दोषांना न्याय हा मिळायला हवा. समान अधिकार ही काळाची गरज आहे. हिंसाचार केवळ स्त्रियांच्या विरुद्ध नव्हे तर सर्वांविरुद्धच थांबायला पाहिजे.

असेच जर होत राहिले तर स्त्री-पुरुष समानता कायदेच उल्लंघन होत राहिल.

कोरोनाने आपल्याला काय शिकवलं ?

• ऋचा पाठक

२०२० च आपण सर्वांनीच खूप जल्लोषाने स्वागत केलं होतं, कोणालाच कल्पना नव्हती की हे वर्ष नकारात्मकच विचार का करायचा? हो, मला सगळं मान्य आहे देशाची आर्थिक घडी विस्कटली, कित्येक लोकांचे प्राण गेले. WHO या अहवालानुसार कोरोनामुळे लोकांच्यात डिप्रेषनच प्रमाण वाढलं, हे सगळंच, अगदी १०० टक्के मान्य, पण म्हणतात ना वार्डटातून देखील काहीतरी चांगलं घडत असतं, फक्त ते आपल्याला शोधता आलं पाहिजे. कोरोनाने आपलं आयुष्य विस्कळीत केलंच आहे यात तिळमात्रही शंका नाही, पण त्यामुळे झालेला चांगला बदल तुम्हाला दिसला का ?

कोरोनाने आपल्याकडून खूप काही हिरावून घेतलंय त्याबदल्यात खूप काही चांगली शिकवण सुद्धा दिलीय बरं का... !

तुम्हीच विचार करा, आजकालच्या धावपळीच्या जगात आपण घरात कमी आणि कामानिमित्त, शिक्षणानिमित्त बाहेरच जास्त असायचो, पण कोरोनामुळे, लॉकडाऊनमुळे आता आपण घरच्यांना आपल्या जवळच्या लोकांना वेळ द्यायला शिकलोय, कुठं तरी असं वाटत होतं की हल्ली संवाद संपत चालले आहेत पण कोरोना मुळे संवाद पुन्हा

नव्याने सुरु होतना दिसत आहेत.

दुसरा मोठा बदल म्हणजे समाजशिस्तता होय. खरंच किती आमुलाग्र बदल झालाय ना! संसर्गाच्या भीतीने का होईना पण हल्ली रस्ते गल्लोगल्ली एकदम स्वच्छ झालेले दिसत आहे. अर्थात रस्त्यावरून माणसांची ये जा कमी झाली, गाड्यांचे प्रमाण कमी झाले त्यामुळे पर्यावरण प्रदुषण सुद्धा खूप कमी झालय... एक रिपोर्ट मध्ये मी विचारलं होतं की OZON ची लेअर सुद्धा आता खाली आलीय जी प्रदुषणामुळे वरच्या बाजूला सरकत होती.

तिसरी महत्वाची शिकवण म्हणजे व्यक्तिगत स्वच्छता, असे खूप लोक असतात ज्यांना बाहेरून आल्यावर हात पाय धुवायचा कंटाळा येतो पण आज कोरोनामुळे दर दोन तासाला हात स्वच्छ धुवायला लागत आहेत. एवढंच नव्हे तर कोरोनाचा विषाणू कपड्यांवर ही बसू शकतो म्हणून बाहेरून आल्यावर त्या व्यक्तीचे कपडे सुद्धा डायरेक्ट धुवायला घेतले जात आहेत..

चौथी महत्वाची गोष्ट म्हणजे ह्या कोरोनाने आपल्याला घरच्या अन्नाचं महत्व पटवून दिलंय... एरवी पाणी सुद्धा बाहेरचंच पिणाऱ्या व्यक्ती, त्या सुद्धा आता पाण्याच्या बाटल्या घरातून घेऊन जात आहेत.

सर्वजण आता हायजिनिक झाले आहेत आणि मला वाटतंय की ही एक जमेची बाजू आहे.

पण पुन्हा प्रश्न उपस्थित होतो की हा जो बदल आहे तो तात्पुरता आहे की कायम स्वरूपाचा? कोरोनामुळे आपल्याला ह्या ज्या चांगल्या सवयी लागल्या आहेत त्या कायमस्वरूपी आपल्यासोबत राहतील, का कोरोनाचा समूळ नाश झाल्यावर पुन्हा पहिले पाडे पंचावन्न होईल? विचार आता तुम्हीच करा आणि उत्तर ही तुम्हीच ठरवा....

THINGS YOU DON'T NEED TO APOLOGIZE FOR

01. Loving someone
02. Saying no
03. Following your dream
04. Taking "me" time
05. Your priorities
06. Ending a toxic relationship
07. Your imperfections
08. Standing your ground
09. Delay in your response
10. Telling the truth

आई, येऊ दे मला

आई सांग ना ग
का येऊ देत नाही मला ?
'हसती, खेळती, अल्लड परी
नकोशी झालीय का तुला ?

आई अगं पाहु दे मलाही
इतकं सुंदर, छान जग
तुझ्या आयुष्यातही रंगीत क्षण
मी नक्कीच घेऊन येईन बघ !

खरंच सांगते आहे तुला
हवी आहेस मला सारीच नाती
पण, माझ्या येण्याने का बरं
आजी आजोबा तोंड फिरवती ?

आई, तुला माहितेय ना
आहेच मी कुळाची पणती
पण फक्त परक्याचच धन म्हणून
का ग मला सारे हिणवती ?

मान्य आहे मला आई
नको झालीस मी बाबांना
पण तुझ्याकडून अपेक्षा नव्हती ग
तूच विसरशील स्वतःच्या स्त्रीत्वामुळे.....

- ऋचा पाठक

SubConscious Mind ची अदृश्य गाठ सोडवायला शिकलेच पाहिजे

• ऋचा पाठक

तुम्हाला उंटवाल्याची आणि त्यांच्या उंटाला गोष्ट माहिती असेल ना ? तुम्ही देखील कुठे ना कुठे तरी वाचली असे, पण ज्यांना ही गोष्ट काहीच माहिती नाही त्यांच्यासाठी मी ती गोष्ट आधी येथे लिहित आहे, छोटीशी आहे पण ती आपल्याला खूप काही शिकवते ती गोष्ट आपल्या आयुष्याला कशी लागू पडते ते मी आज सांगणार आहे, त्यामुळे कृपया शेवटपर्यंत वाचा...

एक व्यापारी आपल्या दोन उंटावर माल ठेवून गावागावातून विकत असे. अशाच एका गावात त्याने दिवसभर विक्री केली. रात्र झाल्याने तिथेच एका झाडाच्या पारावर मुक्काम करण्याचे त्याने ठरवले. झाडाला उंट बांधून स्वतः त्या पारावर झोपायचं असा विचार तो करतो. दोन्ही उंटांना झाडाजवळ नेतो. एका उंटाला दोरीने बांधतो. मात्र दुसऱ्या उंटाला बांधायला जातो तर दोरी कमी पडते. आता काय करायचं ? उंट तसाच मोकळा ठेवणे शक्य नव्हते. आता व्यापाऱ्याला टेन्शन आलं. इकडे तिकडे एखादी दोरी सापडतीय का ? तो आजूबाजूला पाहू लागला. दोरी काही त्याला दिसेना. त्याची बैचेनी पाहून तेथूनच जाणारा एक माणूस व्यापाऱ्याच्या जवळ आला आणि त्याला विचारलं की काय झालं ? व्यापाऱ्याने सारं काही सांगितलं त्यावर त्या व्यक्तीने त्याला सांगितलं,

“अरे, पहिल्या उंटाला बांधले तसेच दुसऱ्याला बांध.”

“व्यापारी म्हणतो, पण दोरीच नाही म्हणून तर अडचण निर्माण झाली आहे” -

त्यावर तो गृहस्थ म्हणाला, “तू नुसतं दोरी बांधल्याचं नाटक तर कर”

त्याप्रमाणे व्यापाऱ्याने खोट खोटचं उंटाला दोरी बांधली. आश्चर्य म्हणजे त्यानंतर तो दुसरा उंटही निवांत खाली बसला.

दुसऱ्या दिवशी सकाळी व्यापारी उठून सगळे आवरून दुसऱ्या गावी जायला निघाला. झाडाजवळ येऊन त्याने पहिल्या उंटाला दोरी सोडली. तो उंट उभा राहिला. दुसऱ्या उंटाला काही दोरी बांधलेली नव्हतीच म्हणून व्यापाऱ्याने त्या दुसऱ्याला फक्त आवाज देऊन उठवले. पण तो दुसरा उंट काही उठेना. खूप हाका मारल्या पण उंट काही उठायलाच तयार नव्हता आता मात्र व्यापाऱ्याला काही करावं ते सुचेना. कालचा माणूस तेथे पुन्हा आला आणि जोरजोरात हसू लागला.

तो व्यापाऱ्याला म्हणाला,

“ अरे, तो उठणार नाही. कारण तू त्याची दोरी कुठे

काढलीस ?''

''पण, मी दोरी बांधलीच कुठे होती ? नुसते नाटक केले होते न'' - व्यापारी म्हणाला.

कालचा माणूस म्हणाला, ''नाटक तुझ्यासाठी होते पण त्याला खरेच वाटले होते. म्हणून आत ती काल्पनिक दोरी सोडव. मग बघ काय होतंय ते!''

त्याप्रमाणे व्यापाऱ्याने दोरी काढल्याचे नाटक केले. आणि काय आश्चर्य? तो दुसरा उंट पटकन उठला की !! व्यापारी चकित झाला !

आता ह्या गोष्टीचा आपल्या आयुष्याशी काय संबंध, अशा प्रश्न निर्माण होणे साहजिकच आहे, आपण तोच उंच झालो आहोत ज्या अनेक काल्पनिक दोऱ्यांनी म्हणजेच (मला हे जमणार नाही, माझ्याकडून हे काम होणं अशक्य आहे किंवा माझी तेवढी कॅपॅसिटीच नाही, (NEET, UPSC, MPSC सारख्या परिक्षा माझ्या सारख्यांसाठी नाहीतच) अशा अनेक काल्पनिक चुकीच्या समजुतींनी आपण बांधले गेलेलो असतो. आणि उंटवाला आणि तो माणूस म्हणजे आपल्या आजूबाजूचे लोक जे सतत आपल्याला अशा नकारात्मक विचारांमध्ये बांधून ठेवत असतात, त्यांच्यामुळे ह्या चुकीच्या समजुतींची नकारात्मक विचारांची दोरी आपल्या न कळत * ला बांधली जाते. पण, प्रत्यक्षात मात्र गोष्टीतली दोरी देखील खरी दोरी नव्हतीच, तो फक्त भास निर्माण करण्याचा प्रयत्न केला जातो आणि आपल्या समजुतीही खऱ्या नसतातच. अशा चुकीच्या समजुती आपणच स्वतःवर लादून घेतलेल्या असतात. ते ही दुसऱ्यांच्या बोलण्यामुळे गरज असते त्या सर्व

समजुतींना ओळखण्याची आणि त्यांना फोडण्याची ... आणखीन एक महत्वाची गोष्ट म्हणजे गोष्टीत जसा तो व्यापारी दोरी सोडवण्याचे नाटक करतो तसा प्रकार आपल्या आयुष्यात नाही घडणार, त्यामुळं त्या सगळ्या दोऱ्याची गाठ आपल्याला स्वतःलाच सोडवायची आहे आणि पुढं चालत रहायचं आहे.

|| गुरूकिल्ली ||

- || यशाच्या स्पर्धेत मी कधी अपयशी झालो हे कळलच नाही
- सातत्य हीच यशाची गुरूकिल्ली हे कधी उमगलच नाही ||
- || एका बाजूला यश आणि दुसऱ्या बाजूला परिस्थिती यात भेद करणे तर दूर परिस्थितीच्या काळोख्यात मी कधी ह्रवून गेलो हे कधी समजलेच नाही ||
- || यशाच्या पाठीवर स्वार होताना सर्वच आपले मित्र, शत्रू नाही कोणी
- पण अपयश येताच मित्र कधी झाले शत्रू या मध्ये कधी फरकच करता आला नाही ||
- || यश होते तेव्हा लोकांनी खूप गायले गोडवे
- अपयश येताच लोकांचे बोल झाले कडवे ||
- || खरं सांगतो मित्रांनो, मैत्रिणींनो ...
- आता यशापेक्षा अपयशी होणेच सुखकर वाटतंय
- कारण अपयशी असताना लोकांचे खरे चेहरे बघून हृदय खूप दाटलच ||
- || आता तुम्हीच सांगा मित्रांनो अपयशी आणि यशस्वी होणे यात आहे का काही गौण मी आहे वाहेरून अपयशी, आक्रमक, पण आतून आहे मौन ||
- || पण यशाची सुरुवात ही अपयशातूनच होते आणि सुर्याची नवीन पहाट होण्याकरिता सूर्य मावळण्याची प्रक्रिया पूर्ण व्हावीच लागते ||
- || म्हणून म्हणतो मित्रांनो सोडून घ्या यश आणि अपयशी होणं
- सातत्य हिच आहे गुरूकिल्ली हेच मूळ आहे आपल्याला समजण ||

ओंकार महाजन

Farm Bill 2020

• कोमल माने-गावडे

भारत हा एक कृषिप्रधान देश आहे. इथं शेतकऱ्याला बळीराजा आणि जगाचा पोशिंदा म्हणतात. बळीराजा म्हणलं की, शाहिर बारस्करांचा 'बळीराजाचा पोवाडा' आठवतो. ज्याच्यामध्ये शाहिर बारस्कर, राजा बळीचं ऐश्वर्य, दानत, समृद्धि आणि एका सुवर्ण काळाचं वर्णन करतात. किती विरोधाभास आहे ना ! शेतकरी अनंत काळापासून बळीराजा म्हणून मिरवतो पण त्याचं बळ कर्जाचा बोजा उचलण्यात जातं आणि राजा फक्त नावातच राहतं. जगाचा पोशिंदा म्हणून मिरवतो पण त्याचं बळ कर्जाचा बोजा उचलण्यात जातं आणि राजा फक्त नावातच राहतं. जगाचा पोशिंदा म्हणून मिरवत असताना त्याला स्वतःलाच उपाशी पोटी झोपावं लागतं. काळामागे काळ बदलत गेला, वर्षामागून वर्ष सरत गेली, प्रशासनं बदलली पण शेतकऱ्याची स्थिती आजही तशीच. शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येचं वाढतं प्रमाण बघून प्रत्येक इलेक्शनच्या वेळी शेतकऱ्यांचे प्रश्न सोडवण्याची आश्वासनं दिली जातात आणि ती विसरूनही जातात. परिणामी शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांचं घोंगडं कुजत ठेवलं जातं आणि पुन्हा आत्महत्येचं प्रमाण जगाचं लक्ष वेधून घेतं. गेल्या काही दिवसांपासून शेतकरी पुन्हा जगाचं लक्ष वेधून घेत आहे ते शेतकरी आंदोलनामुळे. २७ सप्टेंबर २०२० मध्ये नवीन शेतीविषयक बिल पास

झालं आणि शेतकऱ्यांनी आंदोलनाला सुरुवात केली. एका शेतकऱ्यांची मुलगी आणि एक कायदेक्षेत्राचा अभ्यास करणारी विद्यार्थिनी या नात्याने वैयक्तिक पातळीवर निरीक्षण केल्यानंतर एक गोष्ट लक्षात आली ती म्हणजे खेडोपाडीच्या बऱ्याच सामान्य शेतकऱ्यांना नवीन शेतीविषयक बिलाची अपूरी माहिती आहे. कोणत्याही गोष्टीला समर्थन किंवा विरोध करण्यापूर्वी त्या गोष्टीची पूर्ण माहिती असणं गरजेचं असतं, नाहीतर द्विधा मनःस्थिती तयार होते. हे टाळण्यासाठी हा छोटासा प्रयत्न. राजकारणापासून अलिप्त राहून योग्य माहिती सामान्य जनतेपर्यंत किंबहुना औतापासून गवतापर्यंत आणि गवतापासून बांधापर्यंतच ज्याचं जग आहे त्या सामान्य शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचावी, तो विचारी व्हावा, मिळालेल्या माहितीची सत्यता पडताळून पाहण्यासाठी सक्षम व्हावं म्हणून हा शब्दप्रपंच.

नवीन शेतीविषयक कायद्याचा आणि शेतकरी आंदोलनाचा अभ्यास करण्यापूर्वी पूर्वीच्या शेतीविषयक धोरणाची / कायद्याची माहिती घेणं मला महत्वाचं वाटतं. ब्रिटीश काळात शेतकरी शेती करण्यासाठी सावकाराकडून कर्ज घ्यायचे. पिकाची कापणी झाली की आपला माल थेट ग्राहकाला विकायचे. सावकार जे कर्ज देत असत त्यावर

भरमसाठ व्याजदर लावत ज्यामुळे शेतकरी कर्ज फेडण्यासाठी असमर्थ ठरत होते परिणामी सावकार लोक शेतकऱ्यांचं पिक कापून नेत किंवा कमी किमतीने खरेदी करत किंवा मग कर्जाच्या मोबदल्यात गहाण ठेवलेली जमीन गिळंकृत करत होते. कितीतरी वर्षांपासून चालत आलेल्या या पद्धतीमुळं सावकारांकडून शेतकऱ्यांचे शोषण होत होते. पिढीवर पिढी बदलत जात हाती पण शेतकऱ्यांच्या डोक्यावरचा कर्जाचा बोजा काही सरत नव्हता. सावकार श्रीमंत होत होते आणि शेतकरी मात्र आपल्याच मालकीच्या शेतजमीनीत शेतमजुरासारखा रोबत होता. ही पद्धत कुठे तरी बदलण्याची गरज होती. भारत स्वतंत्र झाल्यानंतरही कित्येक वर्षे हीच पद्धत चालू होती. स्वतंत्र भारताच्या नवनिर्वाचित शासनाच्या लक्षात जेव्हा ही बाब आली तेव्हा शेतकऱ्यांच्या हितासाठी प्रयत्न चालू झाले. १९६३ मध्ये शासनाने नवीन कायदा अस्तित्वात आणला. शेतकऱ्यांचे हित लक्षात घेवून केलेल्या या कायद्याचे नाव **Agriculture Produce Market Committee** असे होते, यालाच **APMC Act** म्हणूनही ओळखतात. त्यावेळची सामाजिक आणि आर्थिक स्थिती पाहता हा कायदा म्हणजे फार मोठं पाऊल होतं. या कायदानुसार प्रत्येक राज्याची आपली अशी एक मंडी (**Market**) तयार करण्यात आली. आता शेतकऱ्याने आपला माल पूर्वीसारखं थेट ग्राहकाला विकायचा नव्हता तर शेतकऱ्याने आपला माल ठरवून दिलेल्या मंडीत आणायचा तो माल खरेदी - विक्री करण्याची प्रक्रिया मंडीमध्येच करणे बंधनकारक होते. या मंडीमध्ये कमिटी एजंट्स, व्यापारी शेतकऱ्याला

परवडेल. त्यालाच आपला माल विकण्याचं स्वातंत्र्य शेतकऱ्याला होते. यातही शेतकऱ्यांचं हित जाणून त्यावेळच्या शासनाने (**inimum support price**) म्हणजेच किमान आधारभूत किंमत ठरवून दिलेली. बोली लावणाऱ्या **Traders** नी त्या किमान आधारभूत किंमतीपेक्षा जास्त बोली लावयची असा नियम होता. थोडक्यात एखाद्या वस्तूची किमान आधारभूत किंमत जर शासनाने २० रु. प्रतिकिलो ठरवून दिली असेल तर बोली लावणाऱ्यांनी आपली बोली २० रु. पेक्षा जास्त लावायची. ही किमान आधारभूत किंमत सर्वच वस्तूंसाठी निश्चित करून दिली जात नव्हती तर **essential commodities act 1955** नुसार ज्या वस्तूंची नोंद **essential commodities** म्हणून केलेली आहे त्या वस्तूंवरच किमान आधारभूत किंमत निश्चित करून दिली जात होती. या २२ वस्तू शासनही शेतकऱ्यांकडून किमान आधारभूत किंमतीने खरेदी करत होते व त्या वस्तू रेशनिंक व इतर शासन सुविधाअंतर्गत गरीब जनतेपर्यंत कमी किंबहुन अत्यंत नाममात्र किंमतीने उपलब्ध करून देते.

सुरवातीला **APMC** शेतकऱ्यांच्या हिताचे सिद्ध झाले. पण एखादा कायदा जास्त काळ जसाच्या तसा राहिला की त्याला पळवाटा तयार होतात. काही कालावधीनंतर * येतानाच साखळी करून ठरवून शेतकऱ्याकडे यायला लागले. किमान आधारभूत किंमतीपेक्षा जास्त बोली लावणं * नी कमी केलं परिणामी शेतकऱ्याचा माल कमी दरानं किंबहुना किमान आधारभूत किंमतीलाच * आणि इतर * यांच्याकडून जनतेपर्यंत येईपर्यंत त्या दरात कितीतरी पटीने वाढ झालेली असायची म्हणजे शेतकऱ्याला

जेवढा फायदा पडतो त्याच्या कितीतरी पटीने जास्त फायदा अंतिम विक्रेत्याला मिळत होता. थोडक्यात शेतकऱ्याची स्थिती परत जैसे थे !

काळानुसार परिस्थितीनुसार चालत आलेल्या पद्धतीबद्दल करणं गरजेचं असतं त्यासाठी बऱ्याचवेळी लोकप्रतिनिधींकडून आश्वासनांची खैरात वाटण्यात आली, कितीतरी वेळा शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांवर राजकारणांच्या पोळ्या भाजल्या गेल्या आणि २७ सप्टेंबर २०२० रोजी भारतीय संसदेने **Indian farm reforms - 2020** नावाचं बिल पारित केलं.

या बिलामध्ये तीन अद्यादेश मांडण्यात आले आहेत. त्यापैकी पहिला **Farmer produce trade and commerce (promotion & faliciation) Act** आणि तिसरा **Essential commodities (Amendment) act** ते तीन अद्यादेश आहेत.

तर त्या अध्यादेशांप्रमाणे शेतकऱ्यांना काही प्रमाणात नफा काही प्रमाणात तोटा दोन्हीची संभावना आहे. नक्की नफा की तोटा हा आजही वादविवादाचा प्रश्न आहे, त्याकडे न जाता केवळ हा नवीन **farmers bill** नेमकं काय आहे ते समजून घेतलं तर नफ्यातोट्याचं गणित घालायला शेतकरी स्वतःच सक्षम बनेल. या बिल मधल्या पहिला अध्यादेशानुसार शेतकऱ्याला आपल्या शेतमालाच्या विक्रीसाठी पर्याय उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न आहे, म्हणजे आत्तापर्यंत **APMC** नुसार प्रत्येक राज्याला ठरवून दिलेल्या ठराविक मंडीतच शेतकऱ्याने शेतीमाल विकणे बंधनकार होते पण नव्या अध्यादेशानुसार शेतकरी त्याला जिथे चांगला भाव मिळेल तिथे आपला

शेतमाल विकण्यासाठी मुक्त असेल शिवाय **online** विक्रीचा मार्गही सुकर करून दिलेला आहे.

दुसरी बाब म्हणजे बऱ्याच वेळा असं होतं की, एखादी खाजगी कंपनी एखाद्या गावात जाते, त्या ठिकाणी कोणतं पीक जास्त चांगल्या प्रमाणात पिकतं त्यानुसार जमिनीचे ठराविक क्षेत्र निश्चित करते, त्या क्षेत्रातील शेतकऱ्यांबरोबर अॅग्रीमेंट करते की या एवढ्या जमिनीत हे ठराविक पिक घ्या, आम्ही ते पीक अमुक एवढ्या किंमतीने प्रतिकिलो विकत घेवू. जेव्हा असे करार होतात तेव्हा जी किंमत कंपनी प्रतिकिलोमागे देणार असते तेव्हा ती किंमत बाजारभावापेक्षा निश्चितच थोडी जास्त असते पण यातही नफा तोटाची शक्यता आहेच समजा एका कंपनीने ३० रु. प्रतिकिलो गहू या प्रमाणे करार करून पीक घ्यायला लावलं आणि पिक कापनीनंतर अचानक गव्हाचा दर घसरला आणि २८ रु. प्रतिकिलो झाला तरी कंपनीने करारात ठरल्याप्रमाणे ३० रु. प्रतिकिलोने खरेदी करणे बंधनकारक असेल (करारात किंमती संबंधी वेगळी अट नसेल तर) म्हणजे शेतकऱ्याचा फायदा, पण जर तिच किंमत ३२ रु. प्रतिकिलो झाली तर करारात ठरलेल्या किंमतीने विकणे शेतकऱ्याला नुकसानीचे ठरते. त्यात काही वेळा कंपनी डबघाईला येण्याची शक्यता, काहीवेळा कंपनीकडून फसवणूक, किंमतीबाबत सविस्तर माहिती न देणे यामुळेही शेतकऱ्याला नुकसान सहन करावे लागते, कोर्टात खेटे घालावे लागतात आणि अशा बऱ्याच अडचणींचा सामना करावा लागतो. या

दुसऱ्या नवीन अद्यादेशानुसार अशा करारांमध्ये शेतमाल किंमत निश्चितीची तरतूद + जर काही करारांमध्ये प्रॉब्लेम झाला, वादाचे कारण झाले तर त्यासाठी 3 dispute settlement mechanism बनवण्यात आले आहे म्हणजे कोर्टात जाण्याची गरज नाही.

तिसरा आणि महत्वाचा आद्यादेश आहे जो जीवनावश्यक वस्तुंशी निगडित आहे. त्यामध्ये शेतकऱ्यांचा आणि सामान्य जनतेचा दोघांचा अतिशय जवळचा संबंध येतो. बऱ्याच वेळेला आपण बघतो की बाजारात अचानकच काही वस्तुंचा तुटवडा जाणवतो. त्याला आपण कृत्रिम टंचाई म्हणतो. मोठे शेतकरी, गोडाऊनधारक शेतकरी/व्यापारी काही वस्तुंचा बाजारात भाव वाढण्याची शक्यता असेल तर त्या वस्तुंचा साठा करून ठेवतात. बाजारात कृत्रिम टंचाई निर्माण करून त्या वस्तुंचा दर वाढवून विकतात याचा फटका सामान्य शेतकऱ्यालाही बसतो आणि ग्राहकालाही. गोडाऊनच्या अभावामुळे सामान्य शेतकरी आपला शेतीमाल खराब करण्यापेक्षा मिळेल त्या दराने व्यापाऱ्याला विकतो, व्यापारी साठी करून जास्त दराने विकतो ग्राहक नाईलाजास्त व मिळेल त्या दराने खरेदी करतो, यात जर जीवनावश्यक वस्तू असतील तर तडतोडही करता येत नाही. या नव्या अध्यादेशानुसार असा जीवनावश्यक वस्तुंचा साठा करणाऱ्यांवर मर्यादा येतात. साठा ठराविक परिस्थितीत, ठराविक कालावधीसाठी, ठराविक प्रमाणातच करावा. अशी मर्यादा हा तिसरा अध्यादेश देतो. या ठरवून दिलेल्या परिस्थिती, वेळ आणि

प्रमाणाच्या बाहेर Hoarding (साठा) करणाऱ्याला योग्य शिक्षा देण्याची तरतूद आहे.

प्रथमदर्शी यामध्ये नफा नुकसान दोन्हीची शक्यता टाळता येत नाही याची अंमलबजावणी कशाप्रकारे होते त्यावरही बऱ्याच गोष्टी अवलंबून असतात. शेतकऱ्यांच्यातही बरेच समज गैरसमज आहे शेवटी त्यांची भितीही अनाठायी नाही, या प्राप्त परिस्थिती शासनाचीही जबाबदारी आहे की त्यांनी या समज गैरसमजातून शेतकऱ्याला बाहेर काढण्यासाठी योग्य ते उपाय करावेत, खरेतर ही जबाबदारी सत्ताधारी आणि विरोधी दोन्ही पक्षांच्या लोक प्रतिनिधींची आहे की त्यांनी गोंधळाचं वातावरण न बनवता योग्य आणि पारदर्शक मार्गदर्शन जनतेला करावे. मिनीयम सपोर्ट प्राईस (MSP) आजपर्यंत दिली जात असली तरी त्याला कायदेशीर ओळख नाही ती जर मिळाली तर शेतकऱ्यांच्या वैचारिक गोंधळात नक्कीच घट होईल.

बरेच प्रश्न माझ्यासमोरही उपस्थित आहेत, मंडीमध्ये कमी दर मिळतो म्हणून बरेच शेतकरी यापूर्वीही आपला शेतमाल परवडेल तिथे विकण्याला पसंती देत होते मग याच विचाराला कायदेशीर मान्यता मिळत असेल तर अडचण काय? state - Interstate व्यापार करत असताना शेतकऱ्याने आपला शेतमाल ठेवायचा कुठे? गोडाऊन कुठुन आणायचं? online व्यवहार किती सामान्य शेतकऱ्यांना व्यवस्थित करता येतात? फसवणूक झाली तर दाद कोणाकडे मागायची? Contract based व्यवहारांसाठी 3 dispute settlement

mechanism बनवलं आहे पण त्याबाबत पूर्ण माहिती किती शेतकऱ्यांना आहे. ? किंबहुना शेतकरी याबाबत पूर्ण माहितीनिशी सज्ज असावा. यासाठी शासनाने काही उपक्रम हाती घेतलेत का ? सामान्य शेतकरी ज्याची जमीन खूपच कमी असते त्याच्या शेतातून एवढं उत्पन्न निघतं का की त्यानं साठा करावा आणि कृत्रिम टंचाई निर्माण व्हावी ? मग साठा करणारे करणारे नक्की कोण व्यापारी कि शेतकरी ? आणि सगळ्यात महत्वाचा, प्रत्येक योजनेच्या वेळी, प्रत्येक आंदोलनाच्या वेळी माझ्या मनाचा तळ ढवळून काढणारा प्रश्न म्हणजे कोणतही बिल पास होण्याआधी दोन्ही सभागृहांपुढे मांडलं जातं, त्याच्या प्रति प्रत्येकासमोर असात, तारक आणि मारक मुद्यांवर सभागृहांमध्ये चर्चा होते तेव्हा ते बिल सर्वांच्या मान्यतेनं पास होतं आणि सभागृहातले लोक बाहेर

पडले की विरोधाच्या फैरी का चालू होतात ? आंदोलनाला समर्थन करणारे (याच आंदोलनाला नव्हे सगळ्याच) लोकप्रतिनिधी सभागृहातच विरोध का करत नाहीत ? जेव्हा पंतप्रधान स्वतः statement करतात की या कायद्यांमुळे मागच्या तरतूदी रद्द करण्यात येणार नाहीत तर त्या तरतूदीसोबत नवीन पर्याय उपलब्ध करण्यासाठीच प्रयत्न आहे मग तरीही चुकीची माहिती सामान्य जनतेपर्यंत कोण पोहोचवतं आणि का ? या अगणित प्रश्नांची उत्तर जेव्हा मिळतील तेव्हा पारदर्शक समाजवास्तव स्पष्ट दिसेल तोपर्यंत नफा नुकसान वादविवाद चालूच राहणार !

प्रार्थना फक्त एवढीच -

“हेची दान देगा देवा

माझा शेतकरी जगावा !

Bharati Vidyapeeths's
New law college, Sangli

STUDENT BAR ASSOCIATION 2019-2020
COMMITTEE MEMBERS

Name of the Student	Designation
Mr. Vishwajeet Prashant Narwadkar	President
Mr. Mohan Prakash Soudagar	Vice President
Ms. Rutuja Dhanajirao Ghatage	Secretary
Ms. Bhagyashri Maruti Kurane	Jt. Secretary
Mr. Maheshwar Pravin Desai	Treasurer
Ms. Zeba Arshad Kapshikar	Jt. Treasurer
Mr. Vinayak Jaysingh Naik	Cultural Secretary
Mr. Sanjeevkumar Ganpati Sable	Lecturer –in-Charge
Mrs. Manisha Yogesh Kale	Lecturer –in-Charge
Ms. Smita Balasaheb Adimani	Lecturer –in-Charge
Mrs. Rashmi Naveen Arwattigi	Lecturer –in-Charge

Dr. Pooja Narwadkar
Principal
BV's New Law College, Sangli

Bharati Vidyapeeths's
New law college, Sangli

COLLEGE DEVELOPMENT COMMITTEE

Dr. Vishwajeet Kadam	Chairperson of the Management
Dr. H. M. Kadam	Secretary of the Management
Prof. S. J. Aher	Member (HOD)
Prof. V. V. Irale	Member (Teacher)
Mr. B. L. Wagmare	Member (Librarian)
Mrs. M. Y. Kale	Member (Teacher)
Mr. A. K. Mahadik	Member (Non teaching)
Dr. K.D. Jadhav	Member (Education)
Dr. R.B. Kulkarni	Member (Business)
Dr. D. G. Kanase	Member (Research)
Dr. Amarja Nargunde	Member (Social service)
Prof. S. G. Sable	Member (Co-ordinator, IQAC)
Dr. Pooja Narwadkar	Member (Principal)

Bharati Vidyapeeths's
New law college, Sangli

Teaching Staff 2019-20**Law**

Dr. P. P. Narwadkar	I/C Principal	B.A.,LL.M., NET, Ph.D.
Dr. B. L. Waghmare	Librarian	M.Lib .NET
Mr. S. G. Sable	Asst.Prof	B.A.,LL.M.,NET
Mr. S. J. Aher	Asst.Prof.	B.A.,LL.M., NET
Mrs. M. Y. Kale	Asst.Prof.	B.Sc.,LL.M.,SET
Mr. V. V. Irale	Asst.Prof.	B.A.,LL.M., NET,SET
Mrs. . R. N. Arwattigi	Asst.Prof.	B.A.,LL.M

Pre Law

Mr. R. G. Mulik	Asst.Prof.	M.A. M.Phil
Ms. S. B. Adimani	Asst.Prof.	M.A. M.Phil SET

Bharati Vidyapeeth's
New law college, Sangli

Editorial Board of College Magazine 2019-20

- Editor : Dr. Pooja Narwadkar
- Executive Editor : Prof. Smita Adimani
- Member : Prof. Sanjeevkumar Sable
- Member : Prof. S. J. Aher
- Member : Prof. Irale V.V.
- Student Member : Ms. Rucha Pathak
- Alumni Member : Adv. Yogini Babar

दि. प्रेस रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स आणि नियम क्र. ८, फॉर्म नं. ४, अन्वये आवश्यक माहिती

प्रकाशक	:	भारती विद्यापीठाचे, न्यू लॉ कॉलेज, सांगली.
प्रकाशन काळ	:	वार्षिक
प्रकाशकाचे नांव	:	प्राचार्य डॉ. पूजा नरवाडकर
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	भारती विद्यापीठाचे, न्यू लॉ कॉलेज, सांगली.
संपादकाचे नांव	:	प्राचार्य डॉ. पूजा नरवाडकर
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	भारती विद्यापीठाचे, न्यू लॉ कॉलेज, सांगली.
मुद्रक	:	सोनहिरा प्रिंटर्स, आगर भाग, शिरोळ. जयसिंगपूर
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	प्लॉट नं. १७ ते २१ छत्रपती शाहू इंडस्ट्रियल इस्टेट, आगरभाग, शिरोळ.
मालकी	:	भारती विद्यापीठाचे, न्यू लॉ कॉलेज, सांगली.

मी, प्राचार्य डॉ. पूजा नरवाडकर, प्रकट करतो की, माझ्या माहितीप्रमाणे वरील प्रकटन सत्य आहे. या नियतकालिकातील मजकुराशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही. तसेच या अंकातील साहित्यकर्तींच्या जबाबदारी संबंधीत लेखकांची आहे.

Alumni Contribution

Constitutional Validity of Section 15 & 16 : Adv. Mrunal D. Buva

ADV. MRUNAL DATTATRAYA BUVA

Advocate, Supreme Court of India, New Delhi
B.S.L., LL.B., LL.M. (IPR & Cyber Laws)

Our pride alumni Adv. Mrunal D. Buva guided the students on 'Constitutional Validity of Section 15 & 16 in comparison to section 8 read with Secs. 9 & 10 of Hindu Succession Act, 1956' on May 4th 2020 at 4.00 pm. through an online lecture. At the outset Prin. Dr. Pooja Narwadkar welcomed and introduced Adv. Mrunal Buva.

Adv. Mrunal Buva an experienced Supreme court advocate, Our Star Alumni, enlightened the students with her eloquence and shared her experiences with the students. This was really an intellectual feast for the students. The students of all classes attended this online lecture and were very happy about such an intellectual sharing from an expert resource person.

Prof. Sanjeev Kumar Sable presented vote of thanks.

Our Pride

◀ National Level Mock Trial competition
Mr. Amar Kurane got Prize for the Best arguments

▶ Mr. Rushikesh Patil won Best Advocate prize in National Level Client Interview Competition at Shivaji University, Kolhapur

▶ Ms. Deshana Shah won Best Mediator Prize

Bharati Vidyapeeth's

NEW LAW COLLEGE, SANGLI

Bharati Vidyapeeth Bhavan, Rajwada Chowk, Sangli- 416 416

Phone : 0233-2377256, FAX: 0233-2326372, Please Visit our Website- www.bharatividyaapeeth.edu

E-Mail : bvnics@yahoo.co.in, nicsangli@bharatividyaapeeth.edu